

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ

Факультет дизайну
Кафедра графічного дизайну

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**Розробка серії книжкових ілюстрацій до твору Івана Нечуя-Левицького
«Кайдашева сім'я»**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 022 Дизайн

Освітня програма Графічний дизайн

Виконала: студентка групи БДг 3-20

Семенчук Є.О.

Науковий керівник д-р мист., проф.

Кротова Т.Ф.

Рецензент

Київ 2024

АНОТАЦІЯ

Семенчук Є.О. Розробка дизайну серії книжкових ілюстрацій до твору Івана Нечуя-Левицького “Кайдашева сім’я”. Рукопис.

Кваліфікаційна робота здобувача освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 022 Дизайн – Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2024 рік.

У кваліфікаційній роботі надано історію створення твору та охарактеризовано огляд літератури. Проведено аналіз ролі та функції ілюстрацій у книзі. Проведено аналіз відомих ілюстрацій до повісті Івана Нечуя-Левицького “Кайдашева сім’я”. Досліджено вибір техніки та матеріалів. Проведено аналіз художніх стилів та образотворчих прийомів, що можуть бути застосовані у розробці ілюстрацій до “Кайдашевої сім’ї”. Під час проведення аналізу художніх стилів та образотворчих прийомів для ілюстрацій було виявлено різноманіття можливих стилі. Розроблено методи передачі атмосфери та настрою твору через візуальне зображення. Під час розробки методів, через візуальне зображення було використано різноманітні техніки. Проведено опис етапів роботи над створенням ілюстрацій, включаючи скетчі, ескізи та остаточне втілення. Проведено аналіз проблем, які можуть виникнути під час створення ілюстрацій та способи їх вирішення. Зроблено відбір найкращих варіантів для включення до книжкового видання Івана Нечуя-Левицького “Кайдашева сім’я”.

Ключові слова: ілюстрації, аналіз, відбір, розробка, історія створення, матеріали, художні стилі, техніки, опис, скетчі, втілення.

SUMMARY

Semenchuk E.O. Development of the design of a series of book illustrations for the work of Ivan Nechuy-Levytskyi "The Kaidash Family". Manuscript.

Qualifying work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 022 Design – Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, 2024.

The qualification paper provides the history of the creation of the work and describes a review of the literature. The role and function of illustrations in the book is analyzed. An analysis of well-known illustrations for Ivan Nechuy-Levytskyi's story "The Kaidash Family" has been carried out. The choice of equipment and materials was studied. An analysis of artistic styles and pictorial techniques that can be used in the development of illustrations for the "Kaidash Family" was carried out. During the analysis of artistic styles and pictorial techniques for illustrations, a variety of possible styles was revealed. Methods of conveying the atmosphere and mood of the work through a visual image have been developed. During the development of methods, a variety of techniques were used through visual representation. The stages of work on the creation of illustrations are described, including sketches, sketches and the final embodiment. An analysis of problems that may arise during the creation of illustrations and ways to solve them has been carried out. A selection of the best options was made for inclusion in the book edition of Ivan Nechuy-Levytskyi "The Kaidash Family".

Keywords: illustrations, analysis, selection, development, history of creation, materials, artistic styles, techniques, description, sketches, embodiment.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ТВОРУ «КАЙДАШЕВА СІМ'Я».....	10
1.1. Огляд літератури та історії створення твору.....	10
1.2. Роль та функції ілюстрацій у книзі.....	13
1.3. Аналіз відомих ілюстрацій до «Кайдашевої сім'ї».....	17
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. ТЕХНІЧНІ ТА ХУДОЖНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ІЛЮСТРАЦІЙ.....	30
2.1. Вибір техніки та матеріалів.....	30
2.2. Стилістика і образотворчєвирішення.....	35
2.3. Відтворення атмосфери та настрою твору через ілюстрації.....	38
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3. ПРОЦЕС РОЗРОБКИ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІЛЮСТРУВАННЯ КНИГИ».	42
3.1. Етапи роботи над ілюстраціями.....	42
3.2. Проблеми та їх вирішення під час створення.....	49
3.3. Створення серії ілюстрацій до окремих епізодів твору.....	52
3.4. Відбір найкращих варіантів для включення до видання.....	53
3.5. Застосування сучасних технологій у розробці.....	55
Висновки до розділу 3.....	59
ВИСНОВКИ:.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Іван Нечуй-Левицький належить до числа найбільш визначних українських письменників ХІХ століття, чий внесок у розвиток національної літератури важливий та незаперечний. Його творчість не лише відображає соціокультурний контекст свого часу, але й відтіняє унікальні аспекти української національної ідентичності.

«Кайдашева сім'я» стала своєрідним шедевром української прози, де автор змастерно розкриває не лише зовнішні події селянського життя, а й внутрішній світ персонажів, їхні мрії, боротьбу та розвиток. Роман відзначається глибоким соціальним зрозумінням, а також майстерним використанням мовних засобів, що дозволяють читачеві пережити всю палітру емоцій та вражень, що супроводжують героїв на їхньому шляху життя.

Проект розробки дизайну серії книжкових ілюстрацій до «Кайдашевої сім'ї» не обмежується лише переказом сюжету, але й прагне збагатити сприйняття твору через візуальний аспект. Кожна ілюстрація буде спроможною передати глибину емоцій та відображати ключові моменти у розвитку сюжету. Такий підхід дозволить читачеві ще глибше поринути у світ «Кайдашевої сім'ї» та зрозуміти його значення для української літературної спадщини.

Метою даного дипломного проекту є розробка та втілення дизайну серії книжкових ілюстрацій до твору «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького. Цей проект спрямований на створення невід'ємної частини літературного видання, що не лише візуалізує ключові події та образи твору, але й поглиблює розуміння та емоційне сприйняття тексту.

Завданнями роботи є:

- охарактеризувати огляд літератури та історії створення твору;
- проаналізувати роль та функції ілюстрацій у книзі;
- проаналізувати відомі ілюстрації до «Кайдашевої сім'ї»;
- дослідити вибір техніки та матеріалів;

- аналіз художніх стилів та образотворчих прийомів, що можуть бути застосовані у розробці ілюстрацій до «Кайдашевої сім'ї»;
- розробка методів передачі атмосфери та настрою твору через візуальне зображення;
- опис етапів роботи над створенням ілюстрацій, включаючи скетчі, ескізи та остаточне втілення;
- аналіз проблем, які можуть виникнути під час створення ілюстрацій та способи їх вирішення;
- використання сучасних програмних засобів та технологій для оптимізації процесу розробки ілюстрацій;
- створення серії ілюстрацій до окремих епізодів твору «Кайдашева сім'я» на основі результатів аналізу та досліджень;
- відбір найкращих варіантів ілюстрацій для включення до книжкового видання «Кайдашева сім'я».

Також в рамках дослідження вивчаються методи та прийоми ілюстраційного мистецтва з метою їхнього використання у створенні серії книжкових ілюстрацій. Важливим аспектом є аналіз творчого надбання художників-ілюстраторів, які раніше створювали ілюстрації до цього та подібних літературних творів. Робота спрямована на аналіз тексту роману з метою виокремлення ключових сцен, образів та тематики. Подальше застосування цього аналізу у створенні ілюстраційної серії дасть можливість не лише візуалізувати події та персонажів твору, але й глибше зрозуміти його емоційну та символічну сутність.

Предметом дослідження є ілюстрація української книги.

вивчення твору «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького та його впливу на українську та світову літературу.

Об'єктом дослідження є ілюстрації до твору «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького.

Наукова новизна даного дипломного проекту полягає у розробці нового підходу візуалізації літературного твору «Кайдашева сім'я» за допомогою

створення серії книжкових ілюстрацій. Дослідження включає аналіз тексту та його емоційно-символічного змісту для створення ілюстрацій, які б поглибили розуміння твору та залучили читача до його світу.

Структура та обсяг роботи. Дипломна бакалаврська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел, 14 додатків, 28 малюнків. Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

АНАЛІЗ ТВОРУ "КАЙДАШЕВА СІМ'Я"

1.1. Огляд літератури та історії створення твору

Українське життя подібне до нескінченного родючого рудника, що лежить глибоко під землею; хоча його добувають такі видатні таланти, як Шевченко, воно надалі постачає безмежний матеріал...

Творчість письменника дійсно є свого роду «нескінченим рудником», унікальною художньою енциклопедією України, яка дозволяє вивчати її минуле й сучасне, багату культуру, мову, побут, етнопсихологію і т. д.

У своїй впливовій статті «Сьогочасне літературне прямування» (1878) Іван Нечуй-Левицький сформулював три основні принципи української літератури: Реалізм (реалістична література повинна бути як дзеркало, що відображає справжнє життя... очищене й красиве в естетичному плані, добре організоване й засноване на високій ідеї) [1].

Національність (складається з двох аспектів: зовнішнього - мови народу і внутрішнього - глибинного національно-психологічного характеру народу). За словами Нечуя-Левицького, літературний персонаж повинен відображати національний дух і характер, щоб читач міг одразу впізнати в ньому українця. А український дух і характер - це широка уява, глибоке серце, тиха задумка, сміх крізь сльози, гумор.

Народність, яка включає кілька складових: жива народна мова (мова сільської баби, її синтаксис - зразок для літератури); епічні та ліричні форми народної поезії (яскраві, поетичні фарби, якими багата народна мова); дух народної поезії, її «глибоке відчуття».

Повість Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» була написана у 1878 році і надрукована в львівському журналі «Правда» вже наступного року. У Наддніпрянській Україні вона з'явилася у 1886 році після майже десятирічних цензурних затримок, внаслідок чого було вилучено 25 уривків. Вдруге автор

опублікував цей твір у 1887 році в Києві, змінивши завершальний розділ через критику певних представників інтелігенції, які вважали, що автор зображує українців як сварливих. Фактично, йшлося про виділення індивідуалізму як ключової риси українського менталітету. Якщо б старі Кайдаші та сім'ї їхніх синів Лавріна і Карпа жили не поруч, а на великій відстані, то можливо не було б кращих і дружніших родичів, ніж у Семигорах. Саме на це натякає баба Палажка, висловлюючи думку села, а отже, народу: «Якби хтось забрав Лаврінову хату та поставив її подалі від гори, а Карпову хату пересунув глибоко за ставок, аж у діброву, то вони б помирилися». Також варто погодитися з думкою Володимира Панченка: «Річ не в прив'язках до певного історичного часу і соціальних умов» [2].

Іван Нечуй-Левицький майстерно розкрив деякі «небажані» риси національного характеру та менталітету українців, притаманні не лише середині XIX століття. У «Кайдашевій сім'ї» можна побачити важливий мотив національної самокритики. Читаючи другу редакцію твору, ми розуміємо, що навіть така невинна подія, як висохла груша, відображає не причину, а наслідок сімейних конфліктів. Нечуй-Левицький, як творець «живих типів», через стосунки в одній родині показав отруйний корінь українського «самоїдства» як відсутність єдності і реальну загрозу для нації.

Місце відбуття подій - село Семигори - відтворено майстерно, майже рідне авторові. Тут у дитинстві та юності Іван Семенович жив у родичів і був знайомий з багатьма мешканцями села. Прототипами Кайдашів була сім'я Мазурів, яка також мешкала у цьому селі і славилася своїми сімейними конфліктами. Вуличне прізвище Мазурів – «Кайдаші» - письменник використав для своїх літературних персонажів. Жили у Семигорах також і свати Мазурів - багаті Довбиші.

«Кайдашева сім'я», на думку багатьох літературознавців, є однією з найкращих оздоб української літератури, завдяки своєму високоартистичному змалюванню селянського життя та добрій композиції. "Кайдашева сім'я" Івана Нечуя-Левицького може бути визначена як соціально-побутова гумористична

повість, що в деякій мірі є сімейною хронікою "великої родинно-побутової війни". Події у творі розгортаються переважно упродовж десятиліття, в основному в селі Семигори, а також у Біївцях та Києві [3].

Соціально-побутова повість - це епічний прозовий твір з однією сюжетною лінією, але з широким спектром побутових явищ у житті певної соціальної групи, яка в цьому випадку є сім'єю. За обсягом та кількістю персонажів повість більша за оповідання, але менша та простіша композиційно, ніж роман.

Повість складається з дев'яти розділів, в яких розкривається головна сюжетна лінія - лінія сім'ї Кайдашів. Також існує ще штрих-пунктирна лінія, пов'язана з конфліктом між бабами Палажкою Солов'їхою та Параскою Гришихою, а також коротка сюжетна лінія, пов'язана з новоявленим корчмарем Берком.

Експозиція твору, або пролог, включає в себе живописний опис села Семигори, річки Рось та оселі Кайдашів. Вона починається з жартівливої розмови братів про одруження старшого з них і втручання батька. Подальші події у повісті розгортаються з конфлікту між старшим і молодшим поколінням Кайдашів, що веде до трьох сімейних "війн".

У цій повісті Івана Нечуя-Левицького, яка може бути визначена як соціально-побутова гумористична повість та сімейна хроніка "великої родинно-побутової війни", автор майстерно розкриває багату мозаїку селянського життя у селі Семигори. Завдяки вдало підібраним епізодам, багатому побутовому опису та глибокому аналізу соціальних відносин, "Кайдашева сім'я" стала одним з найвизначніших творів української літератури, яка привертає увагу читача своєю жвавістю, гумором та глибоким зануренням у побутову реальність українського села [3].

1.2. Роль та функції ілюстрацій у книзі

Ілюстрації у книзі відіграють значну роль у сприйнятті тексту та взаємодії з читачем. Їхня присутність створює унікальний візуальний компонент, який доповнює і збагачує текстовий матеріал, розширюючи розуміння та сприйняття змісту книги. Створення книги відбувається спільним творінням письменника та художника, що є нерозривно пов'язаним процесом. Книжкові ілюстрації виконують зображальну функцію, що дає змогу читачеві якнайкраще уявити літературні образи до найменших деталей [30]. Сучасні книги, незалежно від жанру та цільової аудиторії, все частіше використовують ілюстрації як невід'ємну складову, що надає тексту додаткової глибини та емоційного звороту.

Ілюстрації в книзі можуть бути виконані у різних стилях та техніках, від реалістичних до абстрактних, від малюнків до фотографій, від класичних до сучасних. Кожен ілюстратор має свій унікальний підхід до зображення тексту, що робить його власним мистецьким виразом. Через ілюстрації читач може краще уявити сцени, персонажів, атмосферу та настрій, які описані в тексті [4]. Складовою мистецтва книги та видом графіки в образотворчому мистецтві являються ілюстрації, які несуть в собі подвійне призначення: на перший погляд ілюстрація сама по собі являється витвором мистецтва, а з іншого боку – є обов'язковою частиною видання у випадку обкладинки, стаючи повноправною частиною його внутрішньої художньої подачею [32].

Роль ілюстрацій у книзі є багатогранною. Вплив зображення на людину також залежить від її віку. Більш складний процес зображення та слова можна помітити у книжках для підлітків та дорослих передаючи художньо-концентроване вираження реального життя. Стосовно маленьких дітей, найяскравіше виражений образ у книжці-картинці, де малюнок і текст утворюють єдність. Книжкові ілюстрації стимулюючи уяву людини впливають на формування креативної свідомості та особистості [30]. Вони не лише візуалізують текст, а й допомагають у розумінні складних концепцій,

підтримують настрій та атмосферу, привертають увагу читача та стимулюють його уяву. Особливо важливою є їхня роль у дитячих книгах, де вони є не лише засобом візуального залучення, але й стимулюють творче мислення та розвиток уяви у маленьких читачів. Дійсно якісні ілюстрації для дітей служать потужним інструментом для розумового розвитку дитини. В сучасному суспільстві високохудожні дитячі ілюстрації залишаються важливим та актуальним завданням [31].

Отже, ілюстрації у книзі створюють глибший, більш повний та цікавий читацький досвід, дозволяючи читачеві більш інтенсивно взаємодіяти з текстом та залишати незабутні враження від прочитаного. Ілюстрації у книзі, особливо у літературних творах, виконують різноманітні ролі та різні функції, які сприяють збагаченню читацького досвіду та сприйняття тексту: Ілюстрації допомагають читачеві уявити образи персонажів та місця подій у тексті. Вони створюють візуальне сприйняття про те, як виглядають герої, їх побут, події тощо, що може зробити читання більш насиченим та захопливим[5].

Разом з тим, ілюстрації передають атмосферу книги, підкреслити настрій сцен, викликати емоції у читача. Наприклад, колірна палітра, освітлення та композиція можуть вплинути на сприйняття настрою книги. Ілюстрації можуть допомогти пояснити складні або абстрактні концепції, які важко передати лише словами. Вони можуть використовуватися для ілюстрації важливих деталей або подій у тексті, що сприяє кращому сприйняттю матеріалу.

Ілюстрації можуть використовуватися для привернення уваги до книги та створення інтриги. Вони здатні візуально передати важливі моменти або сцени, що зацікавлять читача та вплинуть на його бажання дізнатися більше про сюжет. За допомогою ілюстрацій можна підкреслити ключові аспекти твору, які словами передати важко. Наприклад, зображення кульмінаційної сцени або виразних облич героїв можуть привернути увагу і змусити читача задуматися, що ж трапилося або чому вони так виглядають.

Крім того, ілюстрації можуть створити певний настрій або атмосферу книги ще до її прочитання. Вони можуть викликати емоції, які слова не завжди

здатні передати з такою ж силою. Наприклад, сумна або драматична сцена, зображена на ілюстрації, може підготувати читача до серйозного і глибокого змісту книги.

Ілюстрації також можуть служити як додатковий елемент розповіді, що розкриває деталі сюжету. Вони можуть показати те, що залишилося поза увагою автора або допомогти краще зрозуміти контекст. Наприклад, сцена з історичними або культурними елементами може надати більше інформації про епоху чи місце дії, що робить читання більш захопливим. Використання ілюстрацій також може допомогти залучити молодшу аудиторію або тих, хто надає перевагу візуальному сприйняттю інформації. Ілюстрації можуть стати важливим інструментом для пояснення складних концепцій або ідей у простій і зрозумілій формі. Отже, ілюстрації виконують не лише декоративну функцію, але й активно сприяють розкриттю змісту книги. Вони можуть стати каталізатором інтересу до книги, підвищити її привабливість і допомогти читачам глибше зануритися у світ, створений автором. Відповідно, якісні ілюстрації можуть значно підвищити успіх книги на ринку, привертаючи увагу потенційних читачів і залишаючи незабутнє враження.

Ілюстрації можуть використовуватися для привертання уваги до книги на полицях книгарень або в інтернеті. Вони виступають як частина маркетингової кампанії, привертаючи читачів своєю привабливістю та оригінальністю. Разом із тим, ілюстрації допомагають читачеві уявити образи персонажів, вигляд місць дії та подій, що відбуваються у тексті. Вони створюють візуальну атмосферу, яка допомагає зануритися в світ книги.

Ілюстрації передають настрій та емоції, які виникають у тексті. Вони можуть бути яскравими та живими, щоб підкреслити радісні моменти, або темними та містичними, щоб створити напружену атмосферу. Ілюстрації можуть використовуватися для пояснення складних або абстрактних концепцій, які на перший погляд важко зрозуміти лише за текстом. Вони можуть служити як візуальні пояснення або схеми, що допомагають читачеві краще зрозуміти матеріал. Наприклад, наукові книги часто використовують діаграми і графіки,

щоб пояснити складні теорії або статистичні дані. В освітній літературі ілюстрації можуть полегшити розуміння важких концепцій, таких як анатомія або фізика, за допомогою наочного зображення процесів і структур.

Ілюстрації також можуть допомогти в роз'ясненні абстрактних ідей, наприклад, емоційних станів або філософських концепцій. Візуальні метафори можуть зробити складні ідеї більш доступними і зрозумілими. Крім того, ілюстрації можуть слугувати навігаційними елементами в книзі, допомагаючи читачеві орієнтуватися у великому обсязі інформації. Складні теми, подані за допомогою зображень, стають більш інтерактивними і легшими для засвоєння. Це особливо важливо для читачів, які краще сприймають візуальну інформацію, що робить книгу більш доступною для ширшої аудиторії [6].

Створення власного мистецького виразу. Ілюстратор може внести власний мистецький внесок у книгу, використовуючи унікальний стиль та техніку. Це може додати книзі художню цінність і робить її більш привабливою для читача. Унікальний стиль ілюстратора може стати візитною карткою книги, допомагаючи їй виділитися серед інших видань. Використання оригінальних технік і творчих підходів може зробити ілюстрації більш виразними і запам'ятовуваними.

Ілюстратор, додаючи свій творчий почерк, може передати авторське бачення сюжету і персонажів, підсилюючи емоційний вплив на читача. Книга з оригінальними ілюстраціями стає більш індивідуальною, що сприяє її популярності та комерційному успіху. Крім того, унікальні ілюстрації можуть викликати естетичне задоволення у читачів, що підвищує загальне враження від книги.

Мистецький стиль ілюстратора може також вносити додатковий сенс у текст, доповнюючи і розширюючи його. Вибір кольорової гами, форми, композиції та інших елементів дизайну може вплинути на сприйняття і настрої читача. Таким чином, творчий підхід ілюстратора до створення ілюстрацій не лише прикрашає книгу, але й робить її більш глибокою та багатогранною.

1.3. Аналіз відомих ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї"

У творах Івана Нечуя-Левицького спостерігається витончена образна система. Автор розпочинав свої твори з живописного опису місця подій та докладних характеристик персонажів, акцентуючи увагу на контрасті. Наприклад, у "Кайдашевій сім'ї" він передає мальовничий панорамний пейзаж гористого Правобережжя, де кожен холм має свою козацьку могилу, що символізує загальну втрату волі та козацького духу. Це створює враження глибокого контрасту та втрати.

Також автор активно використовує протилежності між персонажами, що підсилює цей контраст. Наприклад, Карпо та Лаврін - антитези один одному: перший має гострі очі, що нагадують батьківські, тоді як другий схожий на матір; Карпо кремезний та насуплений, у той час як Лаврін - тендітний та веселий. Ці протилежності в їх характерах відображають різні аспекти людської природи та становлять основу для розвитку сюжету.

У "Кайдашевій сім'ї" характери персонажів, як правило, є статичними. Письменник зосереджується на домінантах, виділяючи основні риси вдач героїв. Омелько Кайдаш характеризується богобоязливістю та пристрасстю до спиртних напоїв, у Кайдашихи простежується чванливість, а Мотря відзначається схильністю до сварок [7].

Однак найбільші зміни в характері відбуваються у Мелашки: спочатку вона представлена як лірична й ніжна дівчина, проте в подальшому також виявляється схильність до сварок. Важливо відзначити, що в творі майже не має сцен, де б лунав сміх, оскільки персонажі занадто серйозно ставляться до своїх життєвих проблем. Вони усі учасники великої родинно-побутової війни, яка здавалося б, не має кінця.

Іван Франко вважав, що в цьому творі Нечуй-Левицький малює гірку картину розпаду українського патріархалізму під впливом індивідуалістичних змагань. Батько-голова родини, Омелько Кайдаш, втрачає свою авторитетність, бо не може впливати на події у власній хаті. Він перебуває у відчайдушному

стані, намагаючись втекти від реальності, і відчуває поразку у своїх спробах врегулювати сімейні конфлікти. Образ голови родини стає трагікомічним, з одного боку він вірить у божу поміч, а з іншого - занурюється в алкоголь, що призводить до його загибелі. Омелько не може зрозуміти природженого бажання синів мати власну землю, що веде до подальших конфліктів у родині.

Світогляд Марусі Кайдашихи формувався в добу кріпацтва, коли вона довго перебувала в оточенні панів і набиралася трохи панства. Вона приймала їхні манери у спілкуванні, відчувала повагу до панів, любила цілувати їм у руки, виявляла підлабузництво та підсолоджувала свою мову. Після кріпацтва Марусю Кайдашиху запрошували працювати як куховарку в панських оселях, на що вона дуже пишалася [8].

Однак її панські манери були предметом насмішок і сміху з боку селянства, зокрема, під час "розглядин" у родині Довбишів, коли Маруся демонструвала своє "панство" і вживала вирази, які вона вивчила від панів. Це призвело до того, що вона отримала прізвисько "пані економша". Її поведінка виявляла жорстокість та егоїзм, що характеризували частину її особистості, сформовану під впливом панів та системи кріпацтва (Рис. 1.1).

Рис 1.1. А. Базилевич. Ілюстрація до повісті І. Нечуя-Левицького
«Кайдашевасім'я» [21]

У "Кайдашевій сім'ї" молодше покоління персонажів відрізняється тим, що їх характери тільки формуються. Це відкриває широкий спектр можливих подій. Наприклад, старший син Карпо на початку свого життя є мовчазним і замкнутим, але з часом починає проявляти свою бунтівну сторону. У сварках з батьком він використовує гострі слова та навіть піднімає на нього руку. Його поведінка стає все більш агресивною, він проявляє жорстокість як у відносинах з матір'ю, так і з навколишнім світом (Рис. 1.2). Лаврін же навпаки добрий і безкорисливий, але з часом він стає черствішим та грубшим і вже під кінець повісті, брати стають схожими один на одного [35]. Щодо Мотрі, вона є веселою та енергійною дівчиною, "бриклива" та "з перцем" (Рис. 1.3). Вона активно бере участь у житті сім'ї, проявляючи себе як працююча та проворна. Її характер описується як ідеал парубочих років Карпа [8].

Ці персонажі становлять дві різні сторони молодого покоління: бунтівну і енергійну. Їх розвиток та взаємодія зі старшим поколінням створюють основу для драматичних подій у творі.

Рис 1.2. А. Базилевич. Ілюстрація до повісті І. Нечуя-Левицького
«Кайдашеवासім'я» [28]

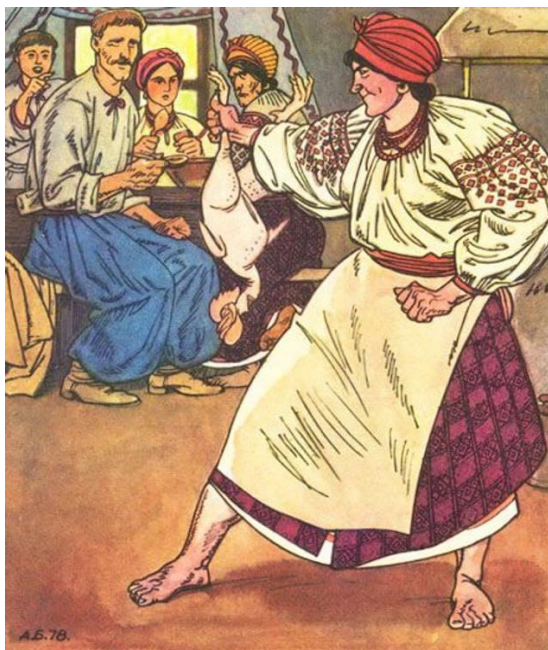

Рис 1.3. А. Базилевич. Ілюстрація до повісті І. Нечуя-Левицького
«Кайдашеवासім'я» [24]

Мелашка та Лаврін – повна протилежність Карпові та Мотрі в "Кайдашевій сім'ї". Вони залишаються людяними, закоханими, не зіпсовані бунтівністю або егоїзмом, як у їхніх старших родичів. Хоча вони також навчилися "показувати зуби", коли ставалося питання про захист свого добра, але вони все ж залишаються вірні своїм принципам.

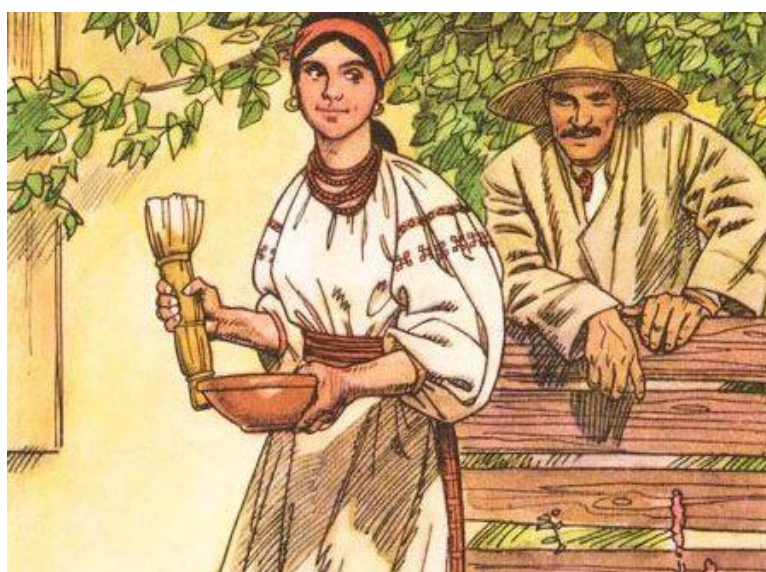

Рис 1.4. А. Базилевич. Ілюстрація до повісті І. Нечуя-Левицького
«Кайдашеवासім'я» [22].

Хоча Мелашку один раз порівняли з вовчицею, коли вона захищала своїх дітей, ця характеристика не знижує її привабливості. Навіть під час конфліктів з Кайдашихами вона залишається людською і не втрачає своєї гідності. Її почуття до Лавріна описані лірично і глибоко, що підкреслює їхню особливу зв'язок.

Лаврін також представлений як приваблива особистість з веселими синіми очима, тонким носом та рум'яними губами. Його зовнішність відбиває його молодість та красу, що створює контраст зі старішим поколінням Кайдашихів [9].

Таким чином, Мелашка та Лаврін стають символами невинності, любові та гідності в середовищі, де цінності часто піддавалися на порушення (Рис. 1.5).

Рис 1.5. А. Базилевич. Ілюстрація до повісті І. Нечуя-Левицького
«Кайдашеवासім'я» [23]

Баба Палажка у повісті Івана Нечуя-Левицького втілює своєрідний, але типовий образ "народного радіо", який відображає особливості українського села. Щороку вона збирає мирян і водить їх до Києва на прощу, хоча не всі повертаються додому, як це сталося з Мелашкою.

Рис 1.6. А. Базилевич. Ілюстрація до повісті І. Нечуя-Левицького
«Кайдашевасім'я» [25]

Баба Палажка лікує Омелька Кайдаша від пиятики за "наймодернішим" способом, радячи Кайдашихі використовувати різні нестандартні методи, наприклад, вживати горілку чи оселедець (Рис. 1.7). Її характеристика відображається емоційно зниженою, що створює враження змішаного відношення до неї, особливо у Омелька, який бачив на ній чортячі роги [9].

Такий образ баби Палажки підкреслює народний колорит і фольклорні вірування, які були характерні для українського села. Її поради та магічні заклинання відображають віру в сили природи та надприродні сили, що властиві народному менталітету (Рис. 1.6).

Іван Нечуй-Левицький присвятив окремі оповідання колоритним образам баби Палажці та баби Парасці, що додає гумористичний шар до його творів (Рис. 1.8). Назви цих оповідань, такі як «Благословіть бабі Палажці скоропостижно вмерти» і «Не можна бабі Парасці вдержатися на селі», привабляють увагу читача і спонукають до прочитання їх у вільний час [10]. В перелічених творах письменник уникає народної ідеалізації селянства, передає усі емоції, риси персонажів такими, якими вони є насправді, виниклившими через умови пореформеного життя селян [36].

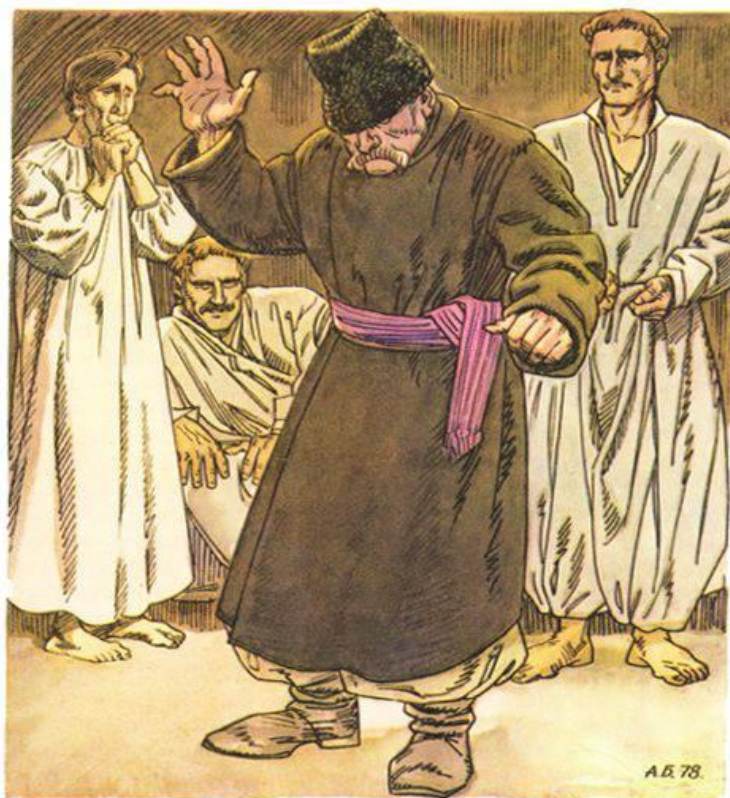

Рис 1.7. А. Базилевич. Ілюстрація до повісті І. Нечуя-Левицького
«Кайдашева сім'я» [26]

Рис 1.8. А. Базилевич. Ілюстрація до повісті І. Нечуя-Левицького «Баба
Параска та баба Палажка» [20]

Рис 1.9. А. Базилевич. Ілюстрація до повісті І. Нечуя-Левицького
«Кайдашева сім'я» [19]

Варто зауважити, що повість «Кайдашева сім'я», хоч і має гумористичний тон, насправді є сумною і реалістичною розповіддю про життя українського села у другій половині XIX століття. Вона висвітлює гірку правду про егоїзм та жорстокість, що іноді притаманні національному характеру, з метою підштовхнути читача до саморефлексії і покращення. Проте разом з цим у творі відображено і найкращі аспекти українського життя - його природу, душу людей, мову та культуру, що надає йому своєрідний шарм і відзначає його як своєрідний гімн українському світові. Ці складові сприяли непереможній популярності твору.

Візьмемо роботи українського графіка, Анатолія Дмитровича Базилевича, який народився 7 червня 1926 року у Жмеренці, до соціально-побутової повісті українського письменника Івана Семеновича Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я». Це класична кольорова ілюстрація, яка гармонічно поєднана з текстом, чітко передає емоції персонажів, вбрання та звичаї українського народу. Серію ілюстрацій виконав Анатолій Базилевич для видання 1980 року (Рис. 1.9) [41]. Кожне зображення графіка невимушена і легка. Унікальність Базилевича полягає у природному почутті гумору, яке поєднується із сатирою та іронією (Рис. 1.4) [42]. З роботами митця має бути знайомий кожний, так як він

починаючи з 1960-х років, співпрацював з найвідомішими київськими видавництвами створюючи ілюстрації до творів Тараса Шевченка, Івана Франка, Григорія Квітки-Основ'янинка, Остапа Вишні та Івана Нечуя-Левицького, до твору якого ілюстрації ми аналізуємо [43]. Перші художні навички він отримав у дитячому гуртку образотворчого мистецтва. Навіть після тяжкої долі, через яку Анатолію довелося пережити фашистську окупацію, в результаті чого втратив батька і з родиною був вивезений до Німеччини працювати на заводах, всерівно не втратив бажання стати художником і згодом, (1947-1953 р.р.) , отримав мистецьку освіту у Харківському інституті. Його викладачами були відомі українські художники: О. Кокель, І. Філонов, Й. Дайц, Г. Бондаренко [44].

Також прикладом послужать роботи сучасного графіка, Валерії Ляшенко, яка народилася 18 серпня 1987 року у місті Києві. Вона випускниця. Вона випускниця Державної академії дизайну і мистецтва імені Бойчука 2015 року, виконала ілюстрації до повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» [18].

Рис. 2.1. Валерія Ляшенко. Ілюстрації до твору «Кайдашева сім'я» [18]

Її творчість охоплює різноманітні жанри та техніки, включаючи графіку, книжковий дизайн, а також роботу з цифровою графікою (Рис. 2.1.). Валерія відома своєю унікальною стилістикою, де поєднується традиційна графіка з сучасними тенденціями (Рис. 2.2.) . Також її роботи відзначаються яскравими кольорами, складними композиціями, виразними образами та представлені на виставкових просторах як в Україні, так і за її межами [18].

Ілюстрації в техніці колаж являються творчим процесом, який полягає в створенні зображень шляхом комбінування різних елементів (Рис. 2.3.).

Рис. 2.2. Валерія Ляшенко. Ілюстрації до твору «Кайдашева сім'я» [18]

Рис. 2.3. Валерія Ляшенко. Ілюстрації до твору «Кайдашева сім'я» [18].

Рис. 2.4. Валерія Ляшенко. Ілюстрації до твору «Кайдашева сім'я» [18]

Авангардисти ввели цей експериментальний метод «колаж», як прийом для досягнення нових можливостей в мистецтві. Художники та ілюстратори можуть використовувати у поєднанні один з одним різні фактури, матеріали, елементи, стилі для формування цілісної картини. На сьогоднішній день колаж виступає не тільки як самостійний твір, а й як основа для створення більш однорідних робіт. Техніка колаж зайняла вагоме місце в мистецтві, а також з розвитком нових видів мистецтва та технологій залишається важливим інструментом у роботі художника. Ця техніка особлива своєю варіативністю, так як можна рухати деталі в будь-якому напрямку та доступна кожному [28].

Чудовим прикладом цієї техніки стане для нас робота Валерії Ляшенко, де зображено поєднані між собою ключові елементи (Рис. 2.6). Збоку композиції розташовано напис, який виконувався в ручну стилізованим шрифтом, це робить роботу унікальною та цікавою. Чорно-біле зображення жінки ліворуч, передає відчуття смутку та виснаження. Полум'я та додає роботі динаміки та емоційного напруження. Текстурний посуд, з якого виривається вогонь, та елементи мітли з килимом додають роботі побутового контексту, а також символізують домашню роботу та хазяйновитість. Також не можна не помітити праворуч велике обличчя статуї, що надає композиції історичного контексту.

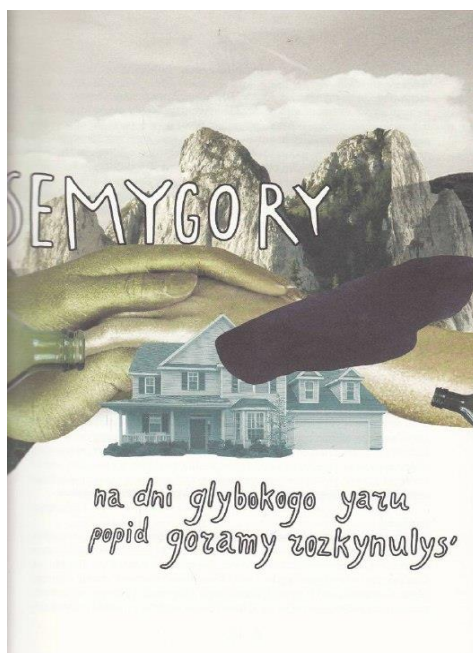

Рис. 2.5. Валерія Ляшенко. Ілюстрації до твору «Кайдашева сім'я» [18].

Рис. 2.6. Валерія Ляшенко. Ілюстрації до твору «Кайдашева сім'я» [18].

Отже, за допомогою техніки колаж можна поєднувати відмінні деталі для створення багатошарової композиції та експериментувати, створюючи нові візуальні та змістовані зв'язки між елементами. Ця техніка являється витвором

мистецтва, надаючи можливості для вираження складних ідей та емоцій, надаючи роботі унікального характеру та глїбини [29].

Висновки до розділу 1.

1. Проведено огляд літератури та історії створення твору «Кайдашева сім'я». Визначено його основні характеристики та особливості.
2. Визначено, що ілюстрації у книзі відіграють значну роль у сприйнятті тексту та взаємодії з читачем. Їхня присутність створює унікальний візуальний компонент, який доповнює і збагачує текстовий матеріал, розширюючи розуміння та сприйняття змісту книги. Ілюстрації в книзі можуть бути виконані у різних стилях та техніках, від реалістичних до абстрактних, від малюнків до фотографій, від класичних до сучасних. Кожен ілюстратор має свій унікальний підхід до зображення тексту, що робить його власним мистецьким виразом.
3. З'ясовано, що мистецький стиль ілюстратора може також вносити додатковий сенс у текст, доповнюючи і розширюючи його. Вибір кольорової гами, форми, композиції та інших елементів дизайну може вплинути на сприйняття і настрої читача. Таким чином, творчий підхід ілюстратора до створення ілюстрацій не лише прикрашає книгу, але й робить її більш глибокою та багатогранною.
4. Проведено аналіз відомих ілюстрацій до твору "Кайдашевої сім'ї". художників А. Базилевич і В. Ляшенко. Визначено особливості ілюстрацій кожного.

РОЗДІЛ 2.

ТЕХНІЧНІ ТА ХУДОЖНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ІЛЮСТРАЦІЙ

2.1. Вибір техніки та матеріалів

При розробці ілюстрацій для літературних творів, зокрема для "Кайдашевої сім'ї" Івана Нечуя-Левицького, важливо враховувати як технічні, так і художні аспекти. Художній стиль та естетика ілюстрацій можуть бути виконані в різних стилях, таких як малюнок олійними фарбами, аквареллю, олівцями або графічними маркерами. Вибір стилю є важливим, оскільки він повинен відповідати тону та атмосфері твору. Наприклад, акварель може передати легкість і ніжність, тоді як олійні фарби додають глибини та насиченості.

Технічні аспекти також мають значення. Використання цифрових технологій, таких як Adobe Illustrator та Photoshop, дозволяє створювати деталізовані ілюстрації з високою якістю. Це також полегшує процес внесення змін та корекцій, що є важливим для досягнення бажаного результату. Вибір матеріалів, таких як папір, полотно або цифрові планшети, також впливає на кінцевий вигляд ілюстрацій. Важливо враховувати текстуру, товщину та тип поверхні, на якій буде виконано малюнок.

Ілюстрації повинні бути адаптовані для друку, що включає врахування кольорової гами, роздільної здатності та формату. Це забезпечує високу якість відтворення зображень у друкованих виданнях. Концептуальний підхід також важливий: ілюстрації повинні відповідати концептуальній ідеї твору, підкреслюючи його ключові моменти та емоційні акценти. Для "Кайдашевої сім'ї" важливо передати атмосферу українського села, характерні риси персонажів та центральні події сюжету [11].

Гармонія з текстом є ще одним ключовим фактором. Ілюстрації повинні гармонійно поєднуватися з текстом, доповнюючи його і надаючи читачам візуальне розуміння подій. Вони можуть акцентувати увагу на важливих сценах

та деталях, які допомагають краще зрозуміти сюжет. Естетичний вплив ілюстрацій може значно впливати на сприйняття твору, додаючи йому художньої цінності та привабливості. Це може сприяти залученню більшої аудиторії читачів і підвищенню комерційного успіху книги. В процесі створення ілюстрацій для літературних творів важливо враховувати цілий комплекс технічних та художніх аспектів, щоб забезпечити високу якість та відповідність естетичним і концептуальним вимогам твору.

При створенні ілюстрацій до літературних творів важливо відтворювати настрій та емоції, що присутні в тексті. Наприклад, для "Кайдашевої сім'ї" Івана Нечуя-Левицького, де присутні елементи як м'якого лірики, так і напружених конфліктів, вибір техніки та матеріалів відіграє ключову роль. Для створення м'якого та ліричного настрою сцен, що відображають сільський побут, стосунки між персонажами чи природу, можна використовувати акварельні фарби або кольорові олівці. Акварель дозволяє передати ніжність і прозорість, додаючи легкість та емоційну глибину зображенням. Олівці ж можуть деталізувати зображення, підкреслюючи дрібні нюанси та текстури, що робить ілюстрації більш живими і теплими.

Для відтворення напруженої атмосфери, характерної для сцен конфліктів чи драматичних моментів, найкраще підходять туш або графічні маркери. Туш дозволяє створювати чіткі контрасти та сильні тіні, підкреслюючи емоційну напругу та драматизм сцен. Графічні маркери додають динаміки, дозволяючи швидко і точно передати рух та виразні емоції персонажів. Наприклад, сцени сварок між Кайдашем і його синами можна зобразити за допомогою туші, щоб передати напруження та емоційний накал цих моментів.

Деталі та виразність є ще одним важливим аспектом, який необхідно враховувати при створенні ілюстрацій. Для досягнення високої деталізації і точності образів персонажів, місць подій та елементів сюжету, важливо обирати техніку і матеріали, що дозволяють детально опрацьовувати кожен елемент. Наприклад, для зображення сільського побуту та архітектури можна використовувати акварель і олівці, які дозволяють точно передати фактуру

дерев'яних будинків, предметів інтер'єру та природних ландшафтів. Це допомагає читачеві краще зануритися в атмосферу твору та відчувати її особливості.

Експресивність та виразність ілюстрацій також є надзвичайно важливими для привернення уваги та зацікавлення читача. Ілюстрації повинні бути яскравими та привабливими, щоб викликати емоційний відгук та інтерес. Використання експресивних технік, таких як насичені кольори, динамічні лінії та виразні штрихи, допомагає створювати живі ілюстрації, що доповнюють текст та роблять його більш захоплюючим. Для цього можна використовувати комбінації акварелі, олівців та туші, які дозволяють досягти різних ефектів і підкреслити ключові моменти сюжету [12].

Вибір техніки та матеріалів є важливим етапом у створенні ілюстрацій, який визначає їхній характер та вплив на читача. Враховуючи настрій та емоції тексту, деталізацію та виразність, можна створювати ілюстрації, які не лише доповнюють літературний твір, але й додають йому нових вимірів, роблячи його більш глибоким та багатограним.

При створенні ілюстрацій для "Кайдашевої сім'ї" Івана Нечуя-Левицького важливо враховувати специфіку видавництва та друкарські можливості. Необхідно зважати на можливості видавництва щодо друку та розміщення ілюстрацій у книзі, оскільки техніка та матеріали повинні бути обрані з урахуванням цих обмежень. З огляду на це, вибір техніки та матеріалів для створення ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї" повинен базуватися на художньому виразі та естетичних вимогах тексту, а також на технічних можливостях і обмеженнях видавництва.

Розглянемо конкретні аспекти вибору техніки та матеріалів. Важливо, щоб ілюстрації передавали реалістичну атмосферу та народний колорит, оскільки "Кайдашева сім'я" описує життя українського села у другій половині XIX століття. Малюнки олійними фарбами або аквареллю допоможуть створити зображення, які відображатимуть народний дух та життя селян. Реалізм у

зображеннях підкреслить автентичність історичних деталей і культурних особливостей, що буде привабливим для читачів.

Емоційна виразність також є ключовим аспектом. Текст "Кайдашевої сім'ї" відомий своєю емоційною насиченістю та глибоким зображенням персонажів. Ілюстрації повинні передавати ці емоції, використовуючи техніки, які надають зображенням живого та виразного вигляду. Це можна досягти завдяки використанню експресивних штрихів, яскравих кольорів та динамічних композицій.

Для досягнення цього важливо вибирати техніки, що дозволяють максимально передати настрій і емоції героїв. Наприклад, акварель може створювати ніжні переходи кольорів, що підкреслюють ліричні моменти, тоді як туш або графічні маркери можуть створювати різкі контрасти для драматичних сцен.

Технічні можливості видавництва також грають важливу роль. Якщо друкарня обмежена у можливостях повнокольорового друку, слід обирати такі матеріали, які добре виглядатимуть у чорно-білому виконанні. Водночас, якщо видавництво дозволяє використовувати повнокольорові зображення, можна сміливо експериментувати з кольоровими палітрами.

Загалом, важливо знайти баланс між художнім виразом, естетичними вимогами тексту та технічними можливостями видавництва. Це допоможе створити ілюстрації, які не тільки доповнюватимуть літературний твір, але й надаватимуть йому додаткової цінності, роблячи його більш привабливим і зрозумілим для читачів.

Створення ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї" Івана Нечуя-Левицького має багато спільного з роботою Анатолія Базилевича над "Енеїдою" Івана Котляревського. Обидва проекти вимагали ретельного вивчення та відтворення українського національного колориту, що є важливим аспектом для глибшого розуміння культурних і соціальних контекстів творів. Ілюстрації до цих літературних шедеврів повинні передавати не лише зміст тексту, але й дух епохи, відображати традиції, побут та естетику українського народу.

Анатолій Базилевич, працюючи над "Енеїдою", приділяв особливу увагу деталям українського костюму, архітектури та ландшафту. Подібний підхід необхідний і для ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї", оскільки вони повинні відтворювати реалії життя українського села XIX століття. Це включає зображення національних костюмів, побутових сцен, архітектури селянських хат та природи [13].

Робота над такими проектами вимагає глибокого занурення в історичний та етнографічний матеріал. Ілюстратор повинен досліджувати музейні експонати, етнографічні записи, фотографії та інші джерела, щоб створити правдиві й автентичні образи. Для Базилевича це було особливо важливо, оскільки "Енеїда" Котляревського була першим значним літературним твором українською мовою, що в сатиричній формі описував український побут.

У випадку з "Кайдашевою сім'єю" така увага до деталей допомагає передати атмосферу, у якій живуть герої твору, їхні побутові турботи, конфлікти та радощі. Використання народного колориту в ілюстраціях допомагає глибше зрозуміти психологічні портрети персонажів, їхню мотивацію та взаємодії. Це підсилює емоційний вплив твору на читача, роблячи його більш живим і переконливим.

Крім того, художник повинен враховувати не лише етнографічну точність, але й художню виразність. Це означає, що необхідно поєднувати реалістичні деталі з художніми прийомами, що підкреслюють емоційні й драматичні моменти твору. Базилевич, наприклад, використовував яскраві кольори, динамічні композиції та гумористичні елементи, щоб зробити свої ілюстрації до "Енеїди" живими та захоплюючими.

Подібний підхід застосовується і в ілюстраціях до "Кайдашевої сім'ї". Емоційна насиченість твору Нечуя-Левицького знаходить своє відображення у виразних обличчях персонажів, їхніх жестах та позах, у драматичних пейзажах і реалістичних інтер'єрах. Це дозволяє читачеві не тільки зануритися в атмосферу твору, але й відчувати емоції, які переживають герої.

Таким чином, створення ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї" є складним і відповідальним завданням, що вимагає від художника не лише таланту, але й глибоких знань української культури, історії та етнографії. Подібно до роботи Анатолія Базилевича над "Енеїдою", цей процес сприяє збереженню і популяризації національної спадщини, роблячи її доступною та зрозумілою для сучасних читачів.

2.2. Стилїстика і образотворче вирішення

Ілюстрації в літературі завжди відігравали важливу роль у візуалізації тексту, допомагаючи читачам краще уявити сцени, персонажів та атмосферу оповідань, вона є способом передачі настрою художнього твору [40]. Поєднуючи в собі мистецтво та літературу, ілюстрації можуть створювати унікальні та неповторні інтерпретації творів, доповнюючи їхню сюжетну та емоційну глибину. Книжкове зображення передає дійсність через образне, відтворює образи та явищ навколишнього світу [39]. Особливе місце серед українських класичних творів посідає "Кайдашева сім'я" Івана Нечуя-Левицького, яка відображає життя українського села у другій половині XIX століття. Ця повість, написана в стилі реалізму, вражає своєю живописністю та яскравими образами, які відображають українську народну душу, її звичаї та традиції.

Ілюстрації до "Кайдашевої сім'ї" повинні відповідати високим вимогам щодо реалістичності та історичної точності. Вони мають відображати побут, традиції та характерні особливості життя українського села того часу. У цьому контексті важливо враховувати не лише зовнішній вигляд персонажів, а й деталі їхнього оточення, одяг, архітектуру, інтер'єри хат та навколишній пейзаж. Кожен елемент ілюстрації повинен бути ретельно продуманий і відтворений, щоб читач міг повністю зануритися в атмосферу твору [14].

Значну роль у створенні ілюстрацій відіграє колористика. Використання відповідних кольорів та відтінків допомагає передати настрій твору, його

емоційну насиченість та драматичність. Наприклад, для відображення сільських пейзажів доцільно використовувати теплі, природні кольори, які підкреслюють гармонію людини з природою. Водночас, для зображення драматичних моментів або конфліктів можна застосовувати більш контрастні та насичені кольори.

Не менш важливим аспектом є стилістика ілюстрацій. Вони можуть бути виконані в різних художніх стилях, залежно від задуму художника та вимог тексту. Реалістичний стиль допоможе точно відтворити побутові сцени та персонажів, тоді як стилізовані або експресивні малюнки можуть підкреслити емоційну складову твору. Важливо знайти баланс між реалістичністю та художньою виразністю, щоб ілюстрації не лише доповнювали текст, але й створювали додатковий шар інтерпретації.

Окрему увагу слід приділити зображенню персонажів. Кожен з них має свою унікальну зовнішність, яка відображає його характер та соціальний статус. Важливо передати не лише фізичні риси героїв, а й їхні емоції, внутрішній стан та взаємодію з іншими персонажами. Це дозволяє глибше розкрити їхні образи та допомагає читачеві краще зрозуміти їхні мотиви та вчинки.

Ілюстрації також можуть бути використані для підкреслення ключових моментів сюжету. Вони допомагають акцентувати увагу на важливих подіях, конфліктах та емоційних кульмінаціях твору. Таким чином, ілюстрації стають своєрідними візуальними реперами, які ведуть читача через текст і допомагають йому краще орієнтуватися у складній мережі сюжетних ліній та взаємин персонажів.

Крім того, ілюстрації можуть виконувати функцію культурного посередника, знайомлячи читачів з історичними та етнографічними особливостями українського села XIX століття. Вони допомагають зберегти та популяризувати народні традиції, звичаї та обряди, роблячи їх доступними та зрозумілими для сучасної аудиторії. Це особливо важливо у контексті збереження національної ідентичності та культурної спадщини.

Створення ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї" Івана Нечуя-Левицького є складним і відповідальним завданням, яке вимагає від художника не лише таланту, але й глибоких знань української культури, історії та етнографії. Ілюстрації повинні бути не лише візуальним доповненням до тексту, але й самостійним художнім твором, що розкриває глибину та багатогранність літературного твору. Вони допомагають створити повноцінне враження від твору, підсилюючи його емоційний вплив та роблячи його більш доступним та зрозумілим для читачів [15].

При створенні ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї" велике значення має їхня стилістика і образотворче вирішення. Перш за все, художник повинен урахувати особливості художнього стилю та естетичні вимоги тексту. Реалістичний підхід може передбачати деталізовані малюнки з дотриманням пропорцій та тіней, щоб надати образам максимальної вірогідності. Такий стиль допомагає читачеві краще уявити собі події та персонажів, створюючи ілюзію реальності.

Однак, наряду з реалістичним підходом, ілюстрації можуть бути виконані у стилізованій формі, де головний акцент робиться на виразність та символізм. Такий підхід дозволяє художнику експериментувати з формами, кольорами та композицією, надаючи ілюстраціям унікальний вигляд. Наприклад, використання яскравих кольорів та абстрактних форм може створити емоційно насичені ілюстрації, які поглиблюють враження від тексту та акцентують увагу на його ключових моментах.

Крім того, образотворче вирішення повинно відображати атмосферу твору та передавати його основний настрій. Наприклад, якщо повість має ліричний характер, ілюстрації можуть бути виконані у м'якому та ніжному стилі, з використанням плавних ліній та невеликих деталей. У випадку ж драматичних моментів або конфліктів, ілюстрації можуть бути більш експресивними та динамічними, з використанням різких контрастів та динамічних композицій.

Важливо також враховувати специфіку персонажів та подій, які потрібно зобразити. Кожен персонаж має свою унікальну зовнішність та характер, які повинні бути передані через ілюстрації. Наприклад, головні герої можуть мати

характерні риси обличчя та одяг, які відображають їхні соціальний статус та особистість. Події та сцени також повинні бути передані з максимальною точністю та деталізацією, щоб читач міг з легкістю розпізнати ключові моменти сюжету та розуміти їхню значимість.

У процесі образотворчого вирішення важливо враховувати також цільову аудиторію та її смакові уподобання. Ілюстрації повинні бути привабливими для читачів та відповідати їхнім очікуванням щодо візуального сприйняття твору. Наприклад, якщо це книга для дітей, ілюстрації можуть бути яскравими та миленькими, з використанням простих форм і контурів, що привертають увагу маленьких читачів. У той же час, для дорослої аудиторії можуть бути вибрані більш складні та вишукані композиції, які відображають глибину та складність сюжету.

Таким чином, стилістика та образотворче вирішення ілюстрацій для "Кайдашевої сім'ї" Івана Нечуя-Левицького мають враховувати як художні, так і технічні аспекти, а також відображати особливості тексту та його настрій. Кожен елемент ілюстрації повинен бути продуманим та відповідати загальній концепції твору, надаючи йому нові виміри та сприйняття.

2.3. Відтворення атмосфери та настрою твору через ілюстрації

Ще здавна ілюстратори намагалися не тільки передавати емоції персонажів через малюнок, але і залишити різноманітність відчуттів у читачів після перегляду ілюстрацій [45].

Ілюстрації до "Кайдашевої сім'ї" відтворюють атмосферу та настрій твору, допомагаючи читачам краще зануритися в сільське життя другої половини XIX століття на українському селі. Ці ілюстрації, створені з великою увагою до деталей та з глибоким розумінням тексту, доповнюють художню красу оповіді Івана Нечуя-Левицького. Атмосфера твору передається через вміло вибрані деталі на малюнках: зображення селянських осель, вбрання персонажів, предмети домашнього вжитку, природні ландшафти. Вони відтворюють

українське сільське життя того часу, його колорит, атмосферу та традиції с.

Настрій твору передається через виразність обличчя персонажів та їх жестів, виразності кольорів та композиційних рішень. Наприклад, ілюстрації можуть відображати напружені сцени конфліктів у сім'ї, романтичні моменти, повсякденні ситуації тощо.

Завдяки ілюстраціям читачі можуть відчуті глибину та емоційність кожної сцени, переживати разом із персонажами їх радощі та складнощі, а також краще розуміти значення подій та розвиток сюжету. Таким чином, ілюстрації стають важливим елементом візуалізації та відтворення атмосфери та настрою "Кайдашевої сім'ї", роблячи читання твору більш насиченим і захоплюючим.

Ще одним аспектом, який варто врахувати при розгляді візуального відтворення атмосфери та настрою "Кайдашевої сім'ї", є вибір стилю та техніки, які використовуються в ілюстраціях. Наприклад, художник може обирати між реалістичним, імпресіоністичним, сюрреалістичним або стилізованим підходом, кожен з яких може передавати різні аспекти настрою та емоційної глибини твору.

Також важливою є використання кольорів та світлотінів у малюнках. Наприклад, теплі та приглушені тони можуть створювати атмосферу затишку та злагоди, тоді як яскраві та контрастні кольори можуть підкреслити напруженість та драматизм сцен.

Крім того, важливо враховувати індивідуальні особливості кожного персонажа та сюжетні моменти. Наприклад, ілюстрації можуть підкреслити психологічні характеристики персонажів через їх вираз обличчя, жести, поставу та оточення, в якому вони знаходяться.

Загалом, візуальне відтворення атмосфери та настрою "Кайдашевої сім'ї" через ілюстрації вимагає від художника глибокого розуміння тексту та вміння передати його емоційну та символічну суть за допомогою мистецтва.

- композиція і кадрування: художник може використовувати різні композиційні прийоми, такі як ракурси, перспективи та розміщення об'єктів у

кадрі, щоб підкреслити настрій та емоції сцен.

- деталізація: деталізованість малюнків може додати глибини та реалістичності зображеним сценам, а також допомагати в передачі характерних особливостей образів та оточення, в якому вони знаходяться.

- символіка та метафори: використання символіки та метафор може додати додаткового шару значень до ілюстрацій, розширюючи їхню інтерпретацію та розуміння твору.

- використання світла та тіней: гра світла та тіней може створювати ефекти настрою та додавати драматичності до зображених сцен.

- емоційна експресія: важливо, щоб ілюстрації відображали емоційну напругу та внутрішній світ персонажів, що додає глибини та інтимності до відтворення сюжету.

- кольорова палітра: вибір кольорів може відображати настрій та емоції сцен, підсилюючи їх вплив на глядача та читача.

- пейзажі: художник може зобразити українське село, його природу та архітектуру, створюючи аутентичну атмосферу того часу і місця. Пейзажі можуть передавати як спокій і гармонію, так і тяжіння до простоти та тяжкості життя у селі.

- портрети персонажів: ілюстрації можуть допомогти читачеві уявити зовнішність персонажів і відчуті їхні емоції та внутрішній стан. Вони можуть відтворювати як посмішки та радість, так і занепокоєння та печаль.

- сцени з життя: ілюстрації можуть зображувати конкретні сцени з роману, такі як сімейні обіди, робочі моменти або конфлікти між персонажами. Ці моменти можуть підкреслити драматургію твору та допомогти читачеві краще зрозуміти характери та взаємини між ними.

- символіка: ілюстрації можуть містити символічні елементи, що додають глибини та значимості сюжету. Наприклад, вони можуть відображати українські народні обряди, традиції або атрибути, які символізують певні ідеї чи теми.

- настрої та тон: загальний настрій і тон твору можуть бути передані через вибір кольорів, освітлення та композицію ілюстрацій. Вони можуть бути яскравими та жвавими, або, навпаки, темними та меланхолійними, в залежності від контексту та настрою сцен [17].

Загалом, кожен з цих аспектів сприяє створенню глибокого та виразного зображення "Кайдашевої сім'ї" через ілюстрації, що допомагає читачеві краще усвідомити та відчувати атмосферу твору. Ці елементи спільно створюють атмосферу та настрій "Кайдашевої сім'ї" у читачів, допомагаючи їм зануритися у світ твору та сприйняти його більш повно.

Таким чином, ілюстрації у творі "Кайдашева сім'я" відіграють важливу роль у створенні атмосфери та настрою оповідання. Вони не лише допомагають читачам уявити образи персонажів та оточення, а й передають глибинність сюжету, символіку та емоційність твору. Через вміле використання стилістичних прийомів та образотворчих рішень, художники здатні відтворити атмосферу та настрій різних сцен, збагачуючи розуміння та сприйняття читачами тексти та їхніх авторів. Таким чином, ілюстрації стають важливою складовою не лише візуального сприйняття твору, але й його загальної естетики та інтерпретації.

Висновки до розділу 2.

1. Проведено аналіз та вибір техніки та матеріалів, які буде використано при розробці ілюстрацій до твору І. Нечуя-Левицького "Кайдашева сім'я".

2. Визначено особливості стилістики і образотворчого вирішення ілюстрацій до твору І. Нечуя-Левицького "Кайдашева сім'я", які мають враховувати як художні, так і технічні аспекти, а також відображати особливості тексту та його настроїв.

3. Визначено, що ілюстрації є важливою складовою не лише візуального сприйняття твору, але й його загальної естетики та інтерпретації.

РОЗДІЛ 3.

ПРОЦЕС РОЗРОБКИ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІЛЮСТРУВАННЯ КНИГИ». ПРИБРАТИ ПУНКТ

3.1. Етапи роботи над ілюстраціями

Створення ілюстрацій до «Кайдашевої сім'ї» було для мене захоплюючим і творчим процесом, який потребував уважного підходу та глибокого розуміння твору. Спочатку я прочитала повість, щоб зануритися в атмосферу та зрозуміти характери персонажів і основні події. Це дало мені необхідне натхнення та допомогло визначити ключові моменти, які я хотіла втілити в своїх ілюстраціях.

На першому етапі я почала з обговорення концепції ілюстрацій. Важливо було визначити стиль, який найкраще підходив би для відображення колориту українського села XIX століття. Я вирішила використовувати яскраві, насичені кольори та деталізовані елементи, щоб підкреслити особливості тогочасного побуту і культури.

Після цього я перейшла до етапу створення ескізу (Рис. 3.1.). Спочатку я створила кілька чорнових начерків, в яких спробувала передати основні сцени, локації та характери героїв (Рис. 3.3.).

Рис. 3.1. Ескіз обкладинки до твору Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

Працюючи над ескізами, я часто зверталася до референсів – фотографій старих українських хат, народного одягу та сільських пейзажів, характеру головних героїв (норовливої Мотрі та грубого Карпа) (Рис.3.2).

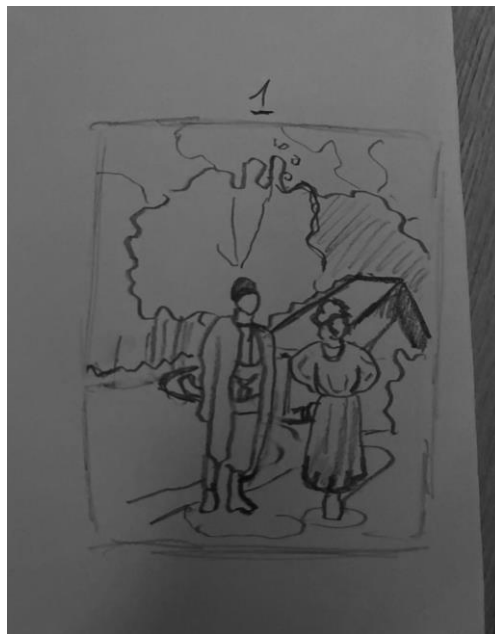

Рис. 3.2. Ескіз першої ілюстрації до твору Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

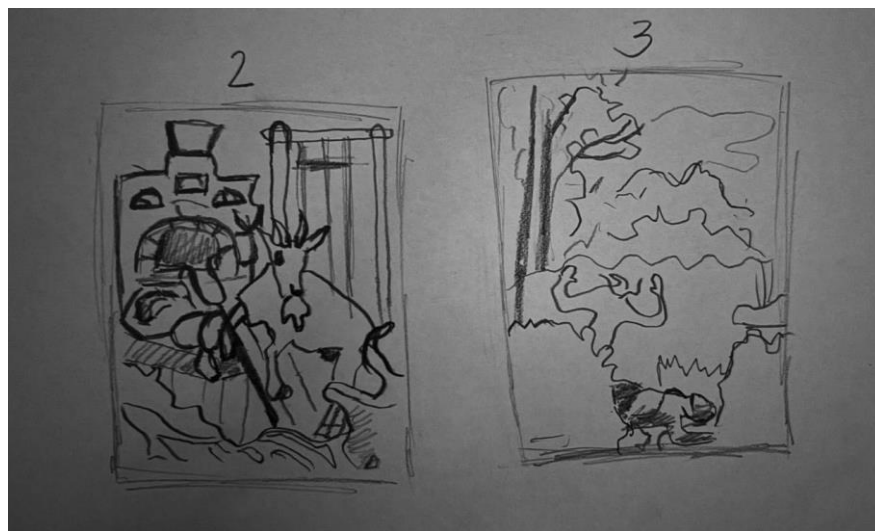

Рис. 3.3. Ескізи другої та третьої ілюстрацій до твору Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»

Це допомогло мені точно передати атмосферу і дотриматися історичної належності (Рис.3.4) (Рис.3.5) .

Коли начерки були готові, я почала детально опрацьовувати кожен з них. Спочатку я робила чіткі контурні малюнки, додаючи важливі деталі та акценти. Важливим етапом було також визначення палітри кольорів. Я обрала теплі, природні відтінки, щоб підкреслити сільський колорит і створити відчуття затишку та автентичності.

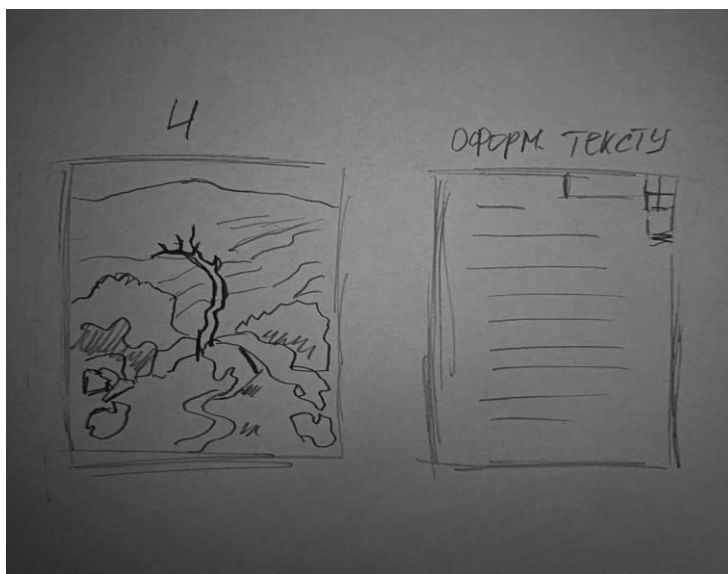

Рис. 3.4. Ескізи четвертої ілюстрації та оформлення сторінок з текстом до твору Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

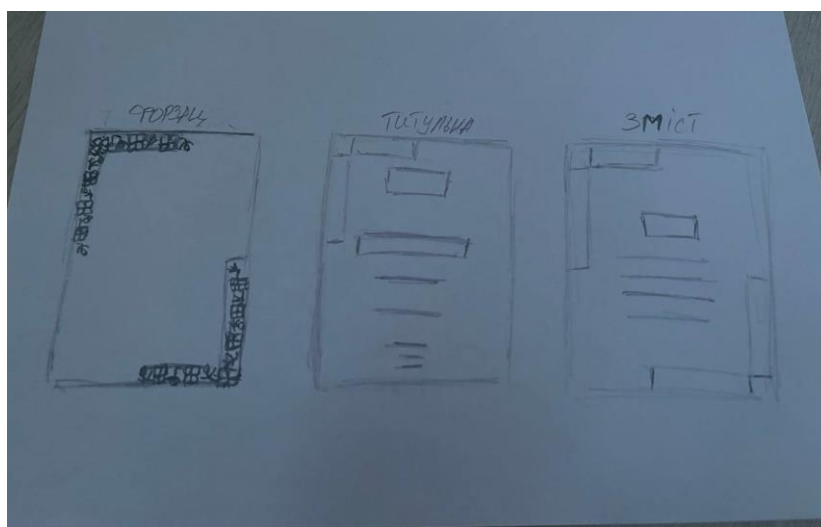

Рис. 3.5. Ескізи оформлення форзацу, титульної сторінок та змісту до твору Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

Наступним кроком стало нанесення основного забарвлення. Я почала з базових кольорів, поступово додаючи тіні і світло, щоб створити об'єм і глибину.

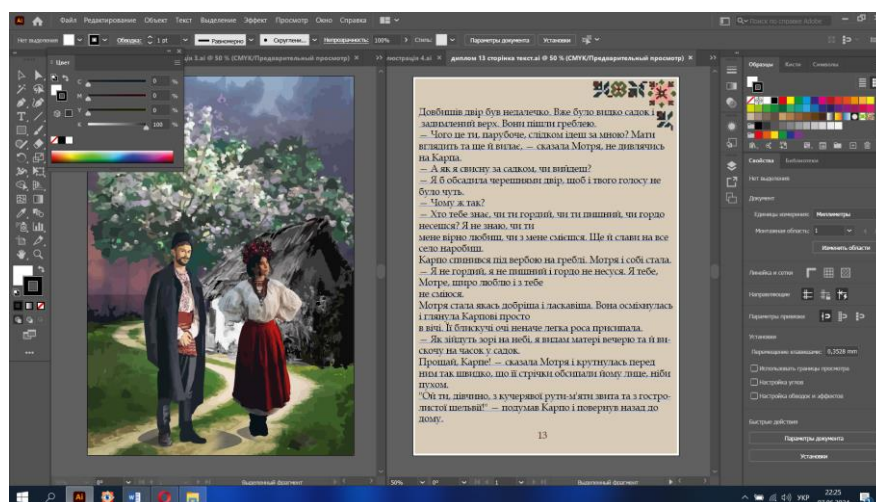

Рис. 3.6. Ілюстрації в кольорі змісту до твору

Це допомогло оживити персонажів і сцени, зробити їх більш реалістичними і виразними. Для головних героїв Мотрі і Карпа я обрала червоні кольори, оскільки вони присутні на українському національному одязі (Рис. 3.6.). Важливою частиною роботи стало додавання текстур і дрібних деталей. Я ретельно опрацьовувала кожен елемент – від візерунків на одязі до структур деревини в хатах (Рис. 3.7.).

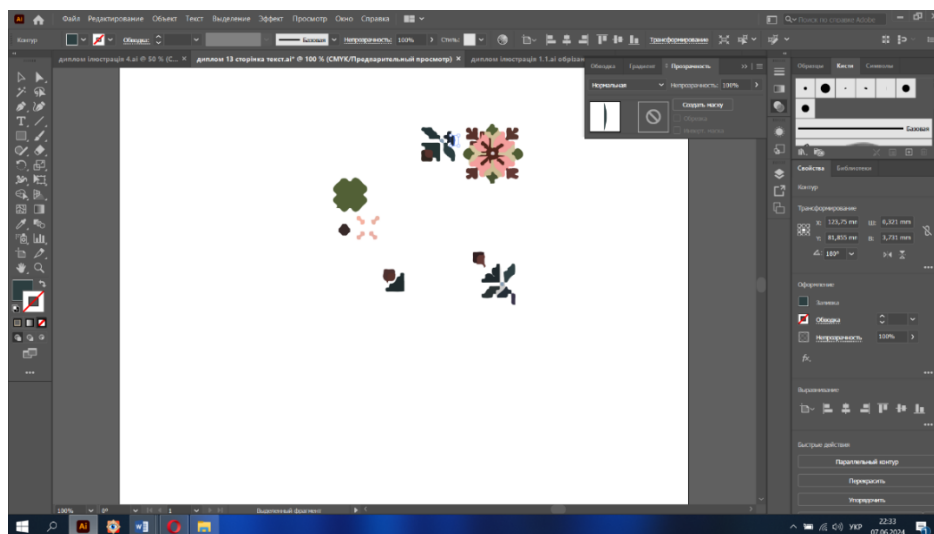

Рис. 3.7. Ілюстрації в кольорі змісту до твору

Це надало ілюстраціям додаткової реалістичності та підкреслило їх автентичність (Рис. 3.8.).

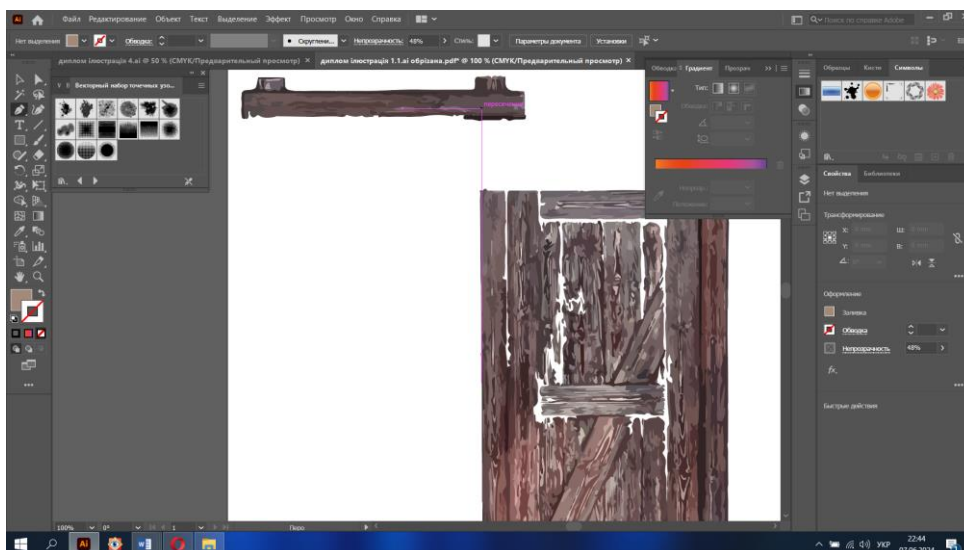

Рис. 3.8. Розробка ілюстрації в кольорі до твору Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»

Коли основна робота була завершена, я провела фінальну перевірку і внесла останні корективи (Рис. 3.9.). Важливо було переконатися, що всі елементи гармонійно поєднуються і відповідають загальній концепції.

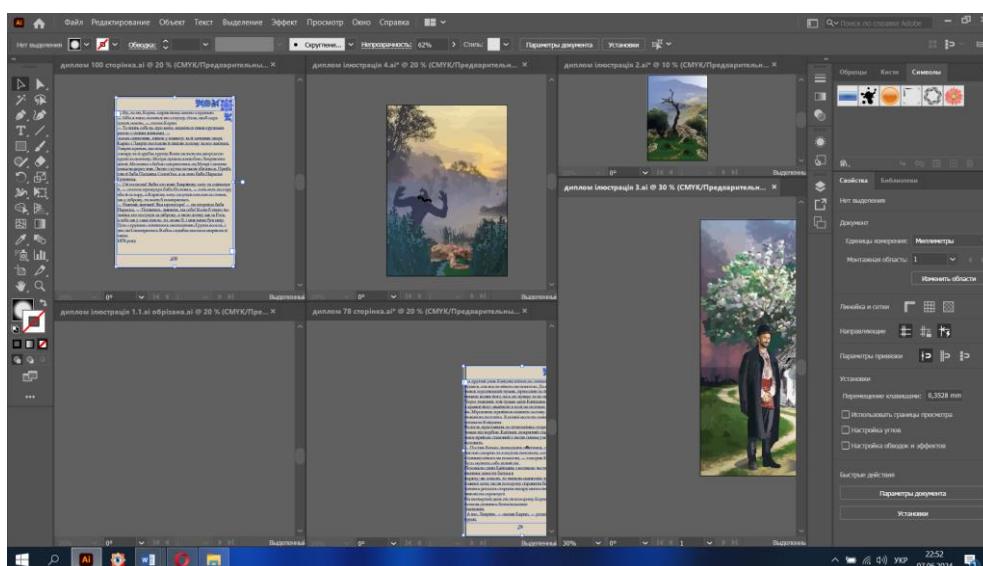

Рис. 3.9. Розробка ілюстрації в кольорі до твору Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

Завершивши, я підготувала файли до пробного друку у чорно-білому варіанті, дотримуючись необхідних вимог до якості та формату, для того щоб перевірити контрасні та композитивні рішення (Рис. 3.10.) (Рис. 3.11.).

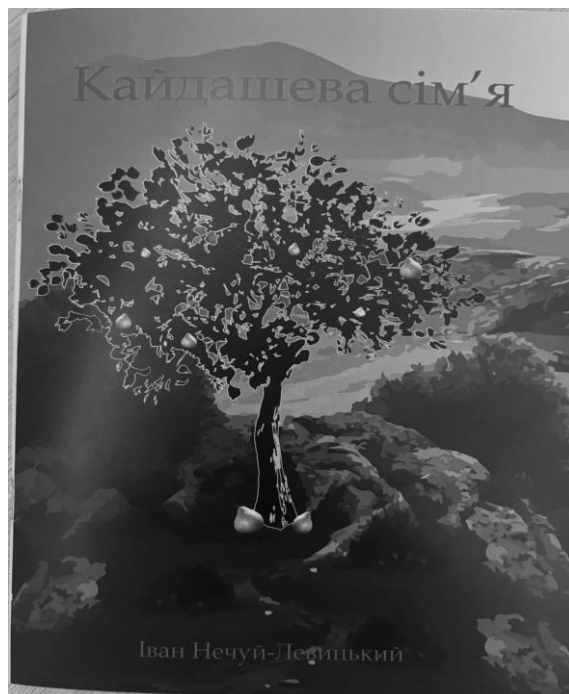

Рис. 3.10. Роздрукована книга у пробному, чорно-білому варіанті до твору

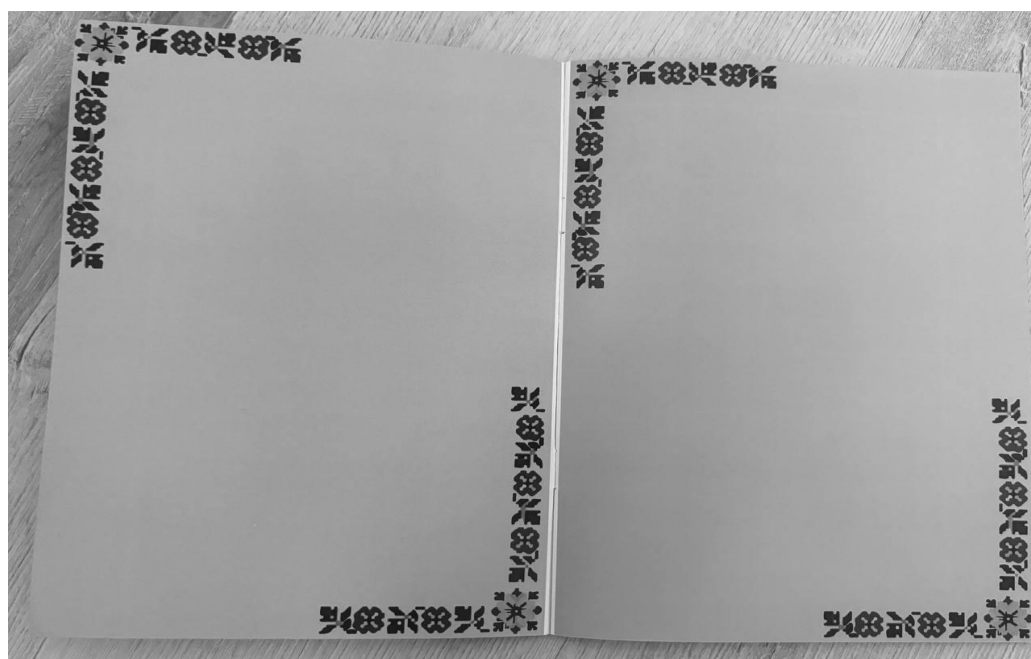

Рис. 3.11. Роздрукована книга у пробному, чорно-білому варіанті до твору
Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

Цей творчий процес був для мене не лише викликом, але й неймовірним досвідом. Робота над ілюстраціями до «Кайдашевої сім'ї» дозволила мені глибше зануритися в українську культуру та літературну спадщину, а також удосконалити свої художні навички (Рис. 3.11.).

Рис. 3.11. Роздрукована книга у пробному, чорно-білому варіанті до твору

Кожен етап вимагав уваги до деталей і любові до свого ремесла, що в результаті допомогло створити якісні та виразні ілюстрації (Рис. 3.12.).

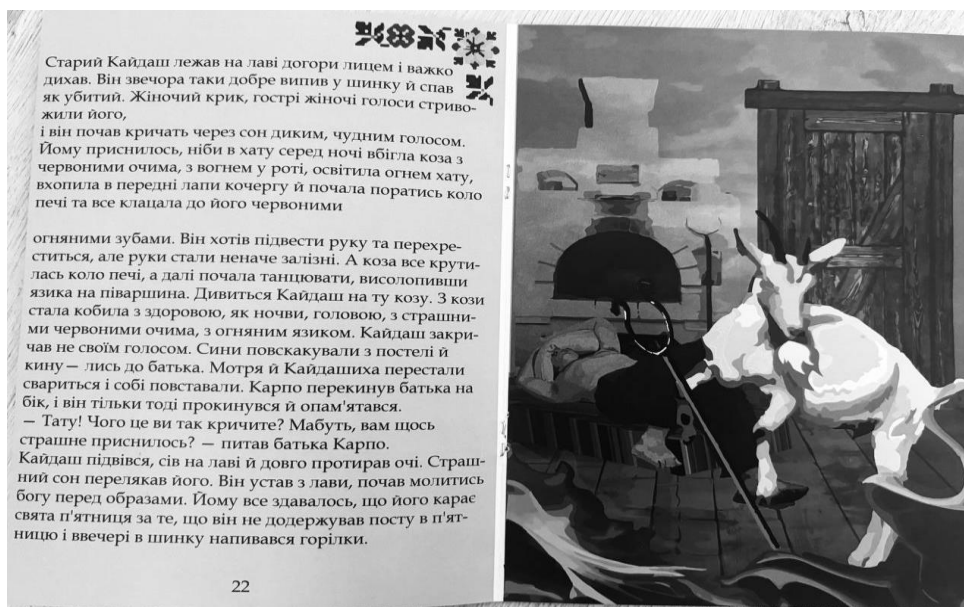

Рис. 3.12. Роздрукована книга у пробному, чорно-білому варіанті до твору

3.2. Проблеми та їх вирішення під час створення

Під час створення ілюстрацій до «Кайдашевої сім'ї» я зіткнулася з кількома складнощами, головною з яких було обрання відповідних сюжетів. Велика кількість подій та яскравих сцен у повісті робили це завдання надзвичайно важким. Я прагнула вибрати такі моменти, які найкраще запам'ятаються читачам і водночас будуть легкими для сприйняття.

Після тривалих роздумів і аналізу тексту я вирішила зосередитися на символах і ключових моментах, які передають зміст твору. Для обкладинки я обрала дерево з плодами груші, адже саме через нього тривала суперечка між родинами (додаток А). Це дерево стало своєрідним символом конфлікту та розбрату в повісті. Саме тому воно стало вдалим вибором для центрального образу і було поміщено на обкладинку книги.

Крім того, я вирішила зобразити пару Карпа і Мотрю. Я хотіла передати їхній характер і емоції, щоб читачі могли краще зрозуміти їхню роль у сюжеті. Карпо та Мотря є одними з найяскравіших і найбільш суперечливих персонажів у повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я». Їхні взаємини відображають не лише їхні особисті конфлікти, але й більш загальні соціальні проблеми, з якими стикаються інші герої твору.

Карпо, старший син Омелька Кайдаша, вирізняється своєю твердістю характеру та прагненням до незалежності. «Карпо з батьком не ладився: батько був богобоязливий, а Карпо не вважав на Бога й на його заповіді» [34]. Це підкреслює конфлікт поколінь та різницю в цінностях між батьком і сином.

Мотря, молода дружина Карпа, з першого погляду видається простою селянкою, але насправді вона має сильний і незалежний характер. Вона не боїться висловлювати свою думку і відстоювати свої права. «Мотря була така сама гостра, як батько, і не вступалася ні перед ким». Це додає глибини її образу та демонструє її рішучість. Їхнє знайомство почалося з конфлікту, який згодом переріс у постійні сварки. «Карпо спинився й почав вивідувати у Мотрі, чого

вона так репетує». Цей момент показує їхнє взаємне недовіру та напругу, яка панує між ними [33].

У шлюбі Карпо та Мотря швидко зіштовхуються з труднощами, які випробовують їхні стосунки. «Мотря не слухала чоловіка й робила по-своєму». Ця впертість обох героїв веде до частих сварок та непорозумінь. Сварки між Карпом та Мотрею часто стають центром родинних конфліктів. «Карпо схопив Мотрю за плечі й почав трусити, як грушу». Це яскраво ілюструє їхній бурхливий характер та постійні конфлікти. Мотря також конфліктує з іншими членами сім'ї Кайдашів. Її непримиренність і гострий язик роблять її постійною причиною сварок. «Мотря посварилася з Лавріном і з Карповою матір'ю». Цей конфлікт нагнітає ситуацію і ускладнює життя всієї родини. Однак, попри всі суперечки, між Карпом та Мотрею існує й певна прихильність. «Карпо, хоч і сердився на жінку, але все-таки любив її». Це показує, що їхні стосунки не можна звести лише до конфліктів – в них є місце і для любові.

Карпо та Мотря в «Кайдашевій сім'ї» уособлюють постійний конфлікт між особистими інтересами та сімейними обов'язками, що робить їх одними з найбільш запам'ятовуваних персонажів у творі. Саме характер Мотрі і Карпа я спробувала передати на ілюстрації (додаток Е).

Ще одним важливим елементом на обкладинці стало засохле дерево, яке символізує кінець конфлікту і початок примирення між двома родинами. Це дерево уособлює не лише природний аспект, але й глибокий символічний зміст. Засохле дерево є результатом тривалих суперечок і ворожнечі між родинами Кайдашів та їхніх сусідів. «Та сама груша, через яку стільки було суперечок, стільки криків, тепер стояла сухою, немов мертва, але від неї все ще віяв дух минулого» (додаток Ї). Цей образ на обкладинці нагадує читачам про те, що навіть найбільші конфлікти можуть бути вирішені, коли є бажання до примирення. Засохле дерево стає своєрідним пам'ятником людських емоцій і помилок, які потрібно залишити позаду для досягнення гармонії. «Засохле дерево стояло, наче символ перемоги над самим собою, над своїми власними пристрастями та гордощами». Крім того, дерево символізує відродження і новий

початок для обох родин. Як тільки суперечки закінчуються, настає час для нового етапу у їхньому житті. «І ось тепер, коли конфлікт затиш, життя почало налагоджуватись, і між родинами з'явився промінь надії на краще майбутнє». Таким чином, засохле дерево не тільки підкреслює важливість завершення конфліктів, але й надає надію на відродження і новий початок, що є центральним посланням повісті. Цей елемент на обкладинці нагадує про те, що зміни можливі, якщо люди готові до взаєморозуміння і співпраці.

Під час роботи над цими ілюстраціями я стикалася з деякими труднощами. Наприклад, було непросто знайти баланс між художньою виразністю та точністю передачі подій повісті. Крім того, я хотіла, щоб мої ілюстрації були доступними та зрозумілими для широкого кола читачів, включаючи молодь і дорослих. Я ретельно обирала кольори та композицію, щоб створити візуально привабливий і насичений образ. Особливо важливим було зображення емоцій персонажів, їхньої міміки та жестів, що передають внутрішній світ героїв та їхні переживання.

Також я приділяла багато уваги деталям. Наприклад, для дерева з грушами я детально опрацювала кожен плід і листок, щоб створити реалістичний і живий образ (додаток А). Для Карпа і Мотрі я зосередилася на їхніх одязі та аксесуарах, що допомагало краще передати їхній соціальний статус і характер (додаток Е). Ще однією проблемою було збереження автентичності. Я багато часу витратила на вивчення тогочасного побуту, костюмів і архітектури, щоб мої ілюстрації відповідали історичній правді і допомагали читачам зануритися в атмосферу українського села XIX століття.

Вирішення цих проблем потребувало терпіння і творчого підходу. Ілюстрації до «Кайдашевої сім'ї» стали не лише відображенням мого бачення твору, але й важливим елементом, який допомагає читачам глибше зрозуміти і відчувати цю класичну українську повість.

3.3. Створення серії ілюстрацій до окремих епізодів твору

Створення серії ілюстрацій до окремих епізодів повісті "Кайдашева сім'я" стало захопливим і водночас складним завданням. Почала я з головної обкладинки, на якій вирішила зобразити грушу з плодами. Це дерево стало своєрідним символом повісті, адже через нього тривали суперечки між Кайдашами та їхніми сусідами. Груша, зображена на обкладинці, символізує не лише конфлікт, але й надію на примирення (додаток А). "Та сама груша, через яку стільки було суперечок, тепер стояла, наче мертва, але від неї все ще віяв дух минулого". Вибравши цей символ, я прагнула передати основний меседж твору про те, що навіть найглибші розбіжності можна подолати, якщо є бажання до взаєморозуміння і співпраці.

Наступною ілюстрацією стала сцена зустрічі Карпа і Мотрі після церкви біля перелазу (додаток Е). Карпо побачив Мотрю, коли вона переступала через перелаз, і це стало початком їхньої взаємодії. «Карпо побачив Мотрю після церкви біля перелазу, її гарні очі блищали, а рум'янець на щоках свідчив про здоров'я та силу». Я хотіла передати їхню першу зустріч, коли Карпо відразу ж помітив її красу та силу характеру. Мотря, в свою чергу, виглядала незалежною і впевненою в собі, що і привернуло увагу Карпа. Ця сцена дуже важлива, адже вона відображає початок їхніх стосунків та зародження почуттів, які згодом перетворилися на міцний, хоча й конфліктний союз.

Ще однією значущою ілюстрацією стала сцена смерті старого Омелька Кайдаша. Я зобразила його лежачим на містку, а над ним навис образ нечистої сили (додаток І) . «Омелько Кайдаш лежав на містку, а над ним темною тінню стояв образ нечистої сили, від якого він так довго тікав у своїх думках». Ця сцена символізує внутрішню боротьбу Омелька, його страхи та переживання, які зрештою привели його до трагічного кінця. Я хотіла передати його безпорадність і трагічність ситуації, а також підкреслити вплив страхів і забобонів на його життя.

Останнім елементом ілюстрацій стало обрамлення тексту в квітковому орнаменті. Це додало витонченості і національного колориту до кожної сторінки. Квітковий орнамент символізує красу української природи та культури, а також підкреслює зв'язок героїв з рідною землею. «Квітковий орнамент, що обрамляв текст, нагадував про багатство української культури та природи, додаючи сторінкам витонченості та національного колориту» (додаток К).

Таким чином, кожна ілюстрація в цій серії має своє значення і підкреслює важливі моменти повісті. Від груші на обкладинці до квіткового орнаменту на сторінках, всі ці елементи працюють разом, щоб передати дух і глибину «Кайдашевої сім'ї».

3.4. Відбір найкращих варіантів для включення до видання

Процес відбору найкращих варіантів для включення до видання був нелегким, адже в голові вирували безліч образів. Я розглядала можливість зобразити Кайдашину, пані економшу, в її жовтих чоботах, що символізували її пристрасть до матеріальних благ. «Кайдашиха завжди виходила на вулицю в своїх жовтих чоботях, які були її гордістю і символом її хазяйновитості». Цей образ міг би передати її прагнення до статусу і добробуту, але я вирішила, що варто зосередитися на більш значущих символах.

Також я думала про ілюстрацію Лавріна і замріяної Мелашки. Їхні ніжні стосунки могли б стати чудовим контрастом до напруженості між іншими персонажами. «Лаврін, з очима, повними любові, дивився на Мелашку, яка завжди була замріяна і тиха, наче весняний вітерець». Їхній образ міг би додати легкості і романтики, але я зрозуміла, що в ілюстраціях важливо передати не лише красу, а й характерні риси та глибину кожного персонажа.

Не оминула увагою і образ баби Палажки, яка завжди була присутня в житті Кайдашів, з її непохитними моральними принципами і впливом на молодше покоління. «Баба Палажка, з суворим поглядом і твердим голосом,

завжди мала що сказати, і її слово було законом для всіх». Її постать могла б підкреслити важливість традицій і старшого покоління, але для обкладинки і ключових ілюстрацій потрібно було щось більш універсальне і зрозуміле кожному читачеві.

Однією з найяскравіших ілюстрацій, яку я створила для видання, стала сцена з козою з вогняними очима, яка з'являється в уяві Омелька Кайдаша. Цей момент у повісті надзвичайно важливий, адже він символізує внутрішній страх і надприродні тривоги героя, які з часом призводять до його трагічного кінця. Під час роботи над цією ілюстрацією я намагалася максимально передати хижість і страх, які охоплюють Кайдаша.

Для зображення кози я використовувала яскраво-червоні і помаранчеві кольори, щоб створити ефект палаючих очей. Вогняні відблиски додавали зображенню динаміки і напруги, підкреслюючи жахливість сцени. Я зробила очі кози великими і випуклими, щоб вони здавалися нереальними і вражаючими, немов вони випромінюють світло і полум'я. Її розширені зіниці передавали агресію і хижість (додаток Ж).

Фон ілюстрації був темним і похмурым, щоб створити контраст із яскравими очима кози і підкреслити її страхітливий вигляд. Я використала насичені чорні і сірі відтінки для навколишнього середовища, щоб надати сцені атмосферу нічного кошмару. Гілки дерев виглядали як довгі, вигнуті пальці, що простягалися до Кайдаша, що додавало відчуття загрози.

Омелько Кайдаш на ілюстрації виглядає переляканим і безпорадним. Його обличчя бліде, з розширеними очима, повними жаху. Я намагалася передати його відчуття безвиході і страху перед невідомим. Його постать злегка нахилена назад, немов він намагається відступити від цієї страшної істоти, але його ноги мовби прикипіли до землі.

Важливо було передати, що коза в уяві Кайдаша не просто хижа тварина, а символ його внутрішніх страхів і психічного розладу. Вона уособлює всі його тривоги і невирішені конфлікти, які з часом наздоганяють його і призводять до трагічного фіналу. За допомогою цієї ілюстрації я прагнула показати, як страхи і

уявлення можуть втілюватися у найстрашніших формах, якщо не знаходити способу їх подолати. Ця сцена є кульмінацією психологічного напруження в повісті, і я сподіваюся, що моя ілюстрація змогла передати всю ту хижість і страх, які відчував Кайдаш у цей момент.

Врешті-решт, я вирішила зосередитися на тих образах, які найкраще передають основні конфлікти та емоції повісті. Груша на обкладинці, яка стала символом суперечок, Карпо і Мотря біля перелазу, засохле дерево, що символізує кінець конфлікту, і старий Омелько Кайдаш на містку з образом нечистої сили над ним. Ці образи мають характер і глибину, вони відображають сутність твору (додаток І).

«Та сама груша, через яку стільки було суперечок, тепер стояла, наче мертва, але від неї все ще віяв дух минулого». Цей образ на обкладинці підкреслює центральний конфлікт і його символічне значення. Карпо і Мотря, «Карпо побачив Мотрю після церкви біля перелазу, її гарні очі блищали, а рум'янець на щоках свідчив про здоров'я та силу», показують початок їхнього непростого шляху разом. Засохле дерево на тлі примирення двох родин говорить про можливість відродження і новий початок (додаток Й).

Найбільше вплинуло на мою працю бажання передати характерність і глибину кожного персонажа. Я хотіла, щоб читачі могли не тільки насолоджуватися художнім оформленням, а й відчувати емоції та переживання героїв. Саме тому я вибрала ці образи, які, на мою думку, найкраще відображають дух і зміст «Кайдашевої сім'ї». Важливо було створити ілюстрації, які б допомагали краще зрозуміти і відчувати цю чудову повість, її багатогранність і глибину, через призму візуального мистецтва.

3.5. Застосування сучасних технологій у розробці

Сучасні митці все більше використовують передові технології, що впливає на розвиток світу та мистецтва. На сьогоднішній день життя повністю пов'язане з технологіями, які розширюють межі своїх можливостей. За

допомогою цифрових технологій створення ілюстрацій можна розробити за мінімальний період часу [38].

Через нинішні графічні редактори та програми, перед авторами відкривається безліч можливостей для створення творчої діяльності. Такими програмами є: Adobe Photoshop, Autodesk SketchBook, MyPaint, Artweaver та безліч інших. Вони надають можливість створювати зображення з нуля та редагувати його за допомогою різноманітних інструментів, які аналогічні інструментам художника. Також однією з багатьох можливостей програм є анімація, яка дозволяє створювати, редагувати існуючі анімаційні зображення та багато інших функцій [38].

Застосування сучасних технологій у розробці ілюстрацій стало для мене не тільки викликом, але й захоплюючим процесом. У своїй роботі я використала дві популярні та, на мою думку, досить ефективні програми: Adobe Illustrator та Photoshop. Ці інструменти надали мені можливість втілити свої ідеї з максимальною точністю і творчістю.

В програму Adobe Illustrator постійно додають нові можливості, що значно покращує роботу в ньому. Навіть можливо створити кольори за допомогою текстових запитів. Це доступно кожному і злегкістю можливо освоїти за короткий проміжок часу та втілити всі свої ідеї у реальність [37].

Робота в Adobe Illustrator дозволила мені створювати векторні ілюстрації з високою деталізацією. Зокрема, зображення груші на обкладинці було створено саме в цьому програмному забезпеченні. Векторна графіка дала можливість працювати з найдрібнішими деталями, передаючи текстуру і форму плодів, листя та гілок. Це було не складно, а навпаки, захоплююче, адже я могла експериментувати з різними формами та кольорами, поки не досягла бажаного результату.

Також, Adobe Illustrator став незамінним у створенні обрамлення тексту в квітковому орнаменті. Я могла легко компоувати різні елементи, змінювати їхні розміри та положення, створюючи гармонійний і привабливий дизайн.

Квітковий орнамент додавав ілюстраціям особливої ніжності та краси, підкреслюючи естетичну цінність видання.

Photoshop став моїм інструментом для роботи з растровою графікою. Саме тут я створювала зображення Карпа і Мотрі біля перелазу. Використовуючи численні фільтри і налаштування, я могла додати глибини і реалістичності їхнім образам. Це було цікаво, оскільки я могла експериментувати з різними техніками, такими як градієнти, тіні та текстури, щоб передати характер і емоції персонажів.

Одним із найцікавіших моментів було створення ілюстрації старого Омелька Кайдаша, який втопився. Використовуючи Photoshop, я додала образ нечистої сили, що над ним висить. Це дозволило створити містичну і тривожну атмосферу, передаючи драматизм сцени. Я грала зі світлом і тінню, щоб підкреслити цей момент, роблячи його більш виразним і запам'ятовувачим.

Крім того, завдяки можливостям Photoshop, я могла коригувати кольори і насиченість зображень, роблячи їх більш яскравими та привабливими. Цей інструмент надав мені можливість точно налаштовувати колірні відтінки, підвищуючи або знижуючи насиченість, щоб досягти бажаного ефекту. Наприклад, для ілюстрації із засохлим деревом я використала більш темні і темні відтінки, щоб передати атмосферу завершення конфлікту та початку примирення.

Photoshop дозволив мені експериментувати з різними фільтрами і корекціями, такими як криві, рівні, яскравість та контрастність. Це було особливо корисно для створення ілюстрацій Карпа і Мотрі, де важливо було передати їхні емоції та характер. Гра зі світлом і тінями допомогла виділити ключові елементи і додати зображенню глибини.

Я також використовувала функцію шарів у Photoshop, щоб накладати різні елементи один на одного, коригуючи їх окремо. Це дозволило мені зосередитися на деталях, таких як обличчя персонажів або текстура одягу, не впливаючи на інші частини ілюстрації. Завдяки цьому я змогла створити більш реалістичні та виразні образи.

Для обрамлення тексту в квітковому орнаменті я експериментувала з різними кольорами та градієнтами, щоб знайти найгармонійніше поєднання. Photoshop дозволив мені створювати плавні переходи кольорів, додаючи ілюстраціям ніжності та елегантності. Корекція кольорів допомогла досягти гармонійного вигляду всіх ілюстрацій, забезпечуючи їхню візуальну єдність. Крім того, я використовувала інструменти ретушування, такі як клонувавський штамп і пензель для загоєння, щоб усувати будь-які недоліки і вдосконалювати деталі. Це було важливо для створення чистих і професійних зображень, які виглядали б привабливо для читачів. Таким чином, можливості Photoshop значно розширили мої можливості як ілюстратора, дозволяючи створювати високоякісні ілюстрації, які вдало доповнюють текст і додають йому нових вимірів. Завдяки цьому інструменту я змогла реалізувати свої творчі задуми і зробити видання більш яскравим і виразним.

Використання сучасних технологій не тільки спростило процес створення ілюстрацій, але й надало мені більше свободи у творчості. Я могла швидко вносити зміни, пробувати нові ідеї і втілювати їх у життя з максимальною точністю. Це було справді захоплююче, оскільки кожен етап роботи приносив нові відкриття і можливості для самовираження. Завдяки Adobe Illustrator та Photoshop, я змогла реалізувати свої творчі задуми, створивши ілюстрації, які не тільки доповнюють текст, але й додають йому нових змістових шарів. Ці програми стали для мене незамінними інструментами, які відкрили нові горизонти у сфері візуального мистецтва, дозволяючи створювати роботи високої якості та виразності.

Висновки до розділу 3.

1. Проведено опис послідовних етапів роботи над створенням ілюстрацій, включаючи скетчі, ескізи та остаточне втілення. Робота над створенням ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї" включала кілька етапів, починаючи зі скетчів і ескізів.. На наступному етапі були розроблені більш деталізовані ескізи, де вже уточнювалися образи персонажів та деталі сцен. Після цього переходили до остаточного втілення. Остаточні малюнки створювалися з використанням вибраних технік та матеріалів для їм завершеного вигляду перед включенням до книжкового видання.

2. Проведено аналіз проблем, які можуть виникнути під час створення зображень та способи їх вирішення.

3. Зроблено відбір найкращих варіантів ілюстрацій для включення до книжкового видання «Кайдашева сім'я», які найкращим чином доповнюють текст.

ВИСНОВКИ

Дослідивши визначені питання, необхідно зробити наступні висновки.

1. Охарактеризовано огляд літератури та історії створення твору. "Кайдашева сім'я" - це літературний шедевр, написаний українським письменником Іваном Нечує-Левицьким у 1883 році. Твір описує життя українського села у другій половині XIX століття та відтворює колорит того часу. Написана в стилі реалізму, книга здобула велику популярність серед читачів і стала класикою української літератури. Робота над твором відбувалася у період напружених соціальних змін та культурних викликів, що відобразилося у тематиці та художньому вираженні "Кайдашевої сім'ї".

2. Проведено аналіз ролі та функцій ілюстрацій у книзі. Ілюстрації у книзі "Кайдашева сім'я" відіграють ключову роль у візуалізації подій та персонажів, що описані в тексті. Вони допомагають читачам краще уявити сцени та емоції, передані словами автора. Ілюстрації виконують функцію поглиблення розуміння сюжету та переведення літературних образів у візуальну форму. Вони створюють атмосферу та настрій, що доповнюють текст і роблять його більш живим. Кожна ілюстрація має свою важливу роль у підтримці загального змісту та ідей твору.

3. Проведено аналіз відомих ілюстрацій до повісті «Кайдашевої сім'ї». Ілюстрації до повісті "Кайдашева сім'я" відомі своєю різноманітністю та виразністю. Деякі з них передають ключові моменти сюжету, відображаючи зламні точки та розвиток персонажів. Інші ілюстрації створюють атмосферу та настрій, переносячи читача в час і місце подій. Деякі художники вдаються до символіки та метафор, щоб підкреслити тематичні аспекти твору. Усі ці ілюстрації мають велике значення для сприйняття та сприяють кращому розумінню повісті.

4. Досліджено вибір техніки та матеріалів. У процесі дослідження вибору техніки та матеріалів для ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї" виявлено широкий спектр можливостей. Художники експериментували з різними видами малюнка, від акварелі до олівця, щоб передати різні аспекти тексту. Також використовувалися різні матеріали, від паперу до полотна, для створення

різноманітних текстур та ефектів. Одні з художників вдавалися до традиційних методів, тоді як інші експериментували з сучасними техніками та програмами для комп'ютерного малювання. В кожному випадку вибір техніки та матеріалів залежав від конкретного художника та його власного стилю та бачення.

5. Проведено аналіз художніх стилів та образотворчих прийомів, що можуть бути застосовані у розробці ілюстрацій до «Кайдашевої сім'ї». Під час аналізу художніх стилів та образотворчих прийомів для ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї" було виявлено різноманіття можливих напрямків. Один з можливих стилів - реалізм, який передає деталізацію та реалістичність у зображенні персонажів та сцен. Також можна використовувати стилізацію, яка дозволяє виділити особливий естетичний аспект та надати роботі унікальності. Для ілюстрацій "Кайдашевої сім'ї" також підходить техніка мінімалізму, яка відзначається простотою форм та мінімальним використанням деталей, але з великим акцентом на емоції та настрої. Можливість застосування комбінації різних стилів та прийомів дозволяє кожному художнику підібрати оптимальний спосіб виразу, який відповідає його власному виразному наміру та враженням від тексту.

6. Розроблено методи передачі атмосфери та настрою твору через візуальне зображення. Під час розробки методів передачі атмосфери та настрою твору "Кайдашева сім'я" через візуальне зображення було використано різноманітні техніки. Однією з них є використання освітлення та тіней для створення певного настрою на ілюстраціях. Також було звернено увагу на вибір кольорової палітри, яка відтворює емоційний стан і атмосферу сцени або епізоду. Важливою частиною було передавання емоцій через вирази обличчя та жестів персонажів. Доцільним також виявилось використання відповідних деталей та акцентів, які підкреслюють ключові моменти сюжету та допомагають читачеві краще увійти у світ оповіді. Крім того, використання пейзажів та архітектурних деталей сприяло передачі загального настрою та атмосфери у тексті.

7. Проведено опис етапів роботи над створенням ілюстрацій, включаючи скетчі, ескізи та остаточне втілення. Робота над створенням

ілюстрацій до "Кайдашевої сім'ї" включала кілька етапів, починаючи зі скетчів і ескізів. Спочатку були створені прості малюнки, які допомагали у визначенні композиції та основних деталей. На наступному етапі були розроблені більш деталізовані ескізи, де вже уточнювалися образи персонажів та деталі сцен. Після цього переходили до остаточного втілення, коли працювала над деталізацією та кольоровим рішенням. Остаточні малюнки створювалися з використанням вибраних технік та матеріалів, щоб надати їм завершений вигляд перед включенням до книжкового видання.

8. Проведено аналіз проблем, які можуть виникнути під час створення зображень та способи їх вирішення. Під час створення ілюстрацій для "Кайдашевої сім'ї" виникали різноманітні проблеми, включаючи вибір правильної композиції, передачу емоцій персонажів та збереження стилю твору. Деякі складнощі виникали у виборі кольорової палітри та відтворенні атмосфери селянського життя XIX століття. Також було важко вибрати ключові моменти у книзі, які б було краще всього проілюструвати, так як впродовж усього оповідання відбувалися значущі та цікаві епізоди. За рахунок постійної динаміки подій та спектру емоцій персонажів, процес вибору був нелегким та вимагав чіткого аналізу і глибокого розуміння всієї історії.

9. Зроблено відбір найкращих варіантів ілюстрацій для включення до книжкового видання «Кайдашева сім'я», які найкращим чином доповнюють текст. Вибір кращих ілюстрацій для включення до книжкового видання "Кайдашева сім'я" вимагав уважного розгляду кожного малюнка з урахуванням його відповідності тексту та відтворення основних сюжетних моментів у ключових розділах книги, для того щоб максимально виділити важливі моменти сюжету. Було важливо вибрати такі ілюстрації, які найкращим чином передавали б атмосферу та настрій твору і відповідали стилістиці видання. Спільно з керівником обговорювали кожен варіант, враховуючи його естетичність та відповідність змісту. Після уважного аналізу були обрані найбільш виразні та інформативні ілюстрації, які найкращим чином доповнили б текст і зробили книгу привабливішою для читачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Іван Нечуй-Левицький повість «Кайдашева сім'я» повне вид. Київ: КСД;2023, 320 с.
2. Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я: повість ІванНечуй-Левицький URL: <https://elib.nlu.org.ua/mobile/#/object/9847> (дата звернення 20.05.2024).
3. Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я. Харків: Фоліо, 2017. 151 с.
4. Іван Нечуй-Левицький. Кайдашева сім'я. Повість. К: 1906 (з відновленням цензурних купюр за першодруком) URL: <https://ridnamova.com/kajdasheva-simja.html>
5. Крутікова Н. ІванНечуй–Левицький Історія українськоїлітератури XIX ст.:У 2 кн. Кн. 2: Підручник. К., 2006. С. 381–413.
6. Наєнко М. Художня література України: Від міфів до модерної реальності. К: Просвіта, 2012. С. 362–396.
7. Нечуй-Левицький І. Життєпись ІванаЛевицького (Нечуя), написана ним самим. Київ: 2008. Т. 1. С. 22–32 URL: <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Lit/N/Nechyj-LevyckyI/OtherWorks/Zhyttjepys.html> (дата звернення 25.05.2024).
8. Нечуй-Левицький І. Українство на літературних позовах з Московщиною. Упорядкування Михайла Чорнопиского. Львів: Каменярь, 1998 (фактично 2000). с. 127-241 URL: <https://tarnawsky.artsci.utoronto.ca/elul/Nechui/Ukrainstvo/ukrainstvo07.NaPozvakh-1.html> (дата звернення 27.05.2024).
9. Панченко В. Неубієнна література: Дослідницькі етюди. Київ: Твімінтер, 2007. С. 78–101.
10. Погрібний А. «Всевидяще око України». Київ, 2007. С. 467–476.
11. Художньо-технічне оформлення видань різних видів URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1815> (дата звернення 30.05.2024).

12. Яворницький Д. «Історія запорізьких козаків». Київ: ФОП Стебеляк, 2015-2022. 1072 с.
13. Україна і світ: музичний полілог. Київ: Освіта, 2021. 164 с.
14. Теорія і практика образотворчого мистецтва : для студ. 3-го курсу спец. Образотворче мистецтво. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. 96 с.
15. Літературознавчий словник-довідник. Київ: «Академія», 2007. 753 с.
16. Шмагало Р. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ – середини ХХ ст.: структурування, методологія, художні концепції. Львів: Українські технології, 2005. 528 с., іл.
17. Іван Нечуй-Левицький книга «Кайдашева сім'я» URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/kajdasheva-sim-ja-1409392.html> (дата звернення 29.05.2024).
18. Іван Нечуй-Левицький книга «Кайдашева сім'я» URL: <https://kolobook.org/kaydasheva-simya-ivan-nechuy-levitskiy/> (дата звернення 28.05.2024).
19. Іван Нечуй-Левицький книга «Баба Параска та баба Палажка» URL: <https://dovidka.biz.ua/baba-paraska-ta-baba-palazhka-skorocheno/> (дата звернення 05.06.2024)
20. «Кайдашева сім'я»: як провести урок за класичним твором, який зацінять старшокласники URL: <https://osvitoria.media/experience/kajdasheva-sim-ya-yak-provesty-urok-po-klasychnomu-tvoru-yakyj-zatsinyat-starshoklasnyky/> (дата зверненні 04.06.2024).
21. Повість «Кайдашева сім'я» URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/slonyovska-ukraine-literature-10-class-2018-standard-level/1> (дата зверненні 04.06.2024)..
22. Іван Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я»: особливості URL: <https://navsi200.com/kajdasheva-simya/> (дата зверненні 04.06.2024).
23. Кайдашева сім'я (Іван Нечуй-Левицький) URL: <https://litarchive.in.ua/kaydasheva-sim-ia-ivan-nechuy-levytskyu> (дата зверненні 04.06.2024).

24. Ілюстрації до повісті І.С. Нечуя-Левицького "Кайдашева сім'я" URL: <https://svitppt.com.ua/ukrainska-literatura/ilyustracii-do-povisti-is-nechuyalevickogo-kaydasheva-simya.html> (дата звернення 04.06.2024).

25. Кайдашева сім'я. URL: <http://flibusta.site/b/197465/read> (дата звернення 20.05.2024).

26. Кайдашева сім'я | Читання твору URL: https://read-online.in.ua/read/kajdasheva_simja/60 (дата звернення 20.05.2024).

27. «Колаж – форма мистецтва доступна кожному» URL: <https://bazilik.media/kolazh-forma-mystetstva-dostupna-kozhnomu-rozpovidaemo-iak-ta-navishcho-myttsi-vykorystovuiut-kolazhi/> (дата звернення 20.05.2024).

28. Сапко М. О. Колаж в об'єднаному мистецтві XX століття. МАГІСТЕРІУМ. Випуск 26. Культурологія. С.57-61.

29. Книжкова ілюстрація URL: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Книжкова_ілюстрація (дата звернення 20.05.2024).

30. Огар Е. І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки : навч. посіб. Львів :Аз-Арт, 2002. 158 с.

31. Ілюстрація URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/%D0%86%D0%BB%D1%8E%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення 20.05.2024).

32. Іван Нечуй-Левицький — Кайдашева сім'я (переказ). URL: <https://www.ukrlib.com.ua/styslo/printit.php?tid=4915> (дата звернення 20.05.2024).

33. Нечуй-Левицький Кайдашева сім'я. URL: http://ukrlit.org/nechui_levytskyi_ivan_semenovych/kaidasheva_simia/17 (дата звернення 20.05.2024).

34. Порівняльна характеристика Карпа і Лавріна. URL: <https://znaniya.com/task/19446477> (дата звернення 20.05.2024).

35. Крутікова Н. Є. Розкрита книга життя - Баба Параска і баба Палажка URL: <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Lit/N/Nechyj-LevyckyI/Studies/Krutikova/4.html> (дата звернення 20.05.2024).

36. Adobe illustrator URL: <https://www.adobe.com/ua/products/illustrator/logo-design-software.html> (дата звернення 20.05.2024).

37. Ілюстрації та нові способи її створення URL: <https://ipio-books.com/ilyustratsiya-ta-novi-sposobi-yiyi-stvorenniya/> (дата звернення 20.05.2024).

38. Книжкова ілюстрація як вид графічного мистецтва. URL: https://www.researchgate.net/publication/354204588_Knizkova_ilustracia_ak_vid_graficnogo_mistectva (дата звернення 20.05.2024).

39. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=13244 (дата звернення 30.05.2024).

40. Мистецтво ілюстрацій 1.1. Поняття книжкової ілюстрації URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=171172> (дата звернення 05.06.2024).

41. Кайдашева сім'я. URL: <https://ukrlib.in.ua/istoriya-napysannya-povistinechuya-levytskogo-kajdasheva-sim-ya.html> (дата звернення 05.06.2024).

42. Анатолій Базилевич - жмеринчанин який створив ілюстрації URL: <https://vnd.in.ua/anatolii-bazilevich-jmerinchanin-iakii-stvoriv-ilustracii-doneidi-kobzaria-i-kaidashevoi-sim-i/> (дата звернення 05.06.2024).

43. Як художник Анатолій Базилевич створював ілюстрації до «Енеїди» URL: <https://vogue.ua/ru/article/culture/art/yak-hudozhnik-anatoliy-bazilevich-stvoriv-ilyustraciji-dlya-enejidi-48839.html> (дата звернення 05.06.2024).

44. Українське козацтво в творчості Анатолія Базилевича. URL: https://getman-museum.at.ua/blog/anatolija_bazilevicha/2011-08-01-37 (дата звернення 05.06.2024).

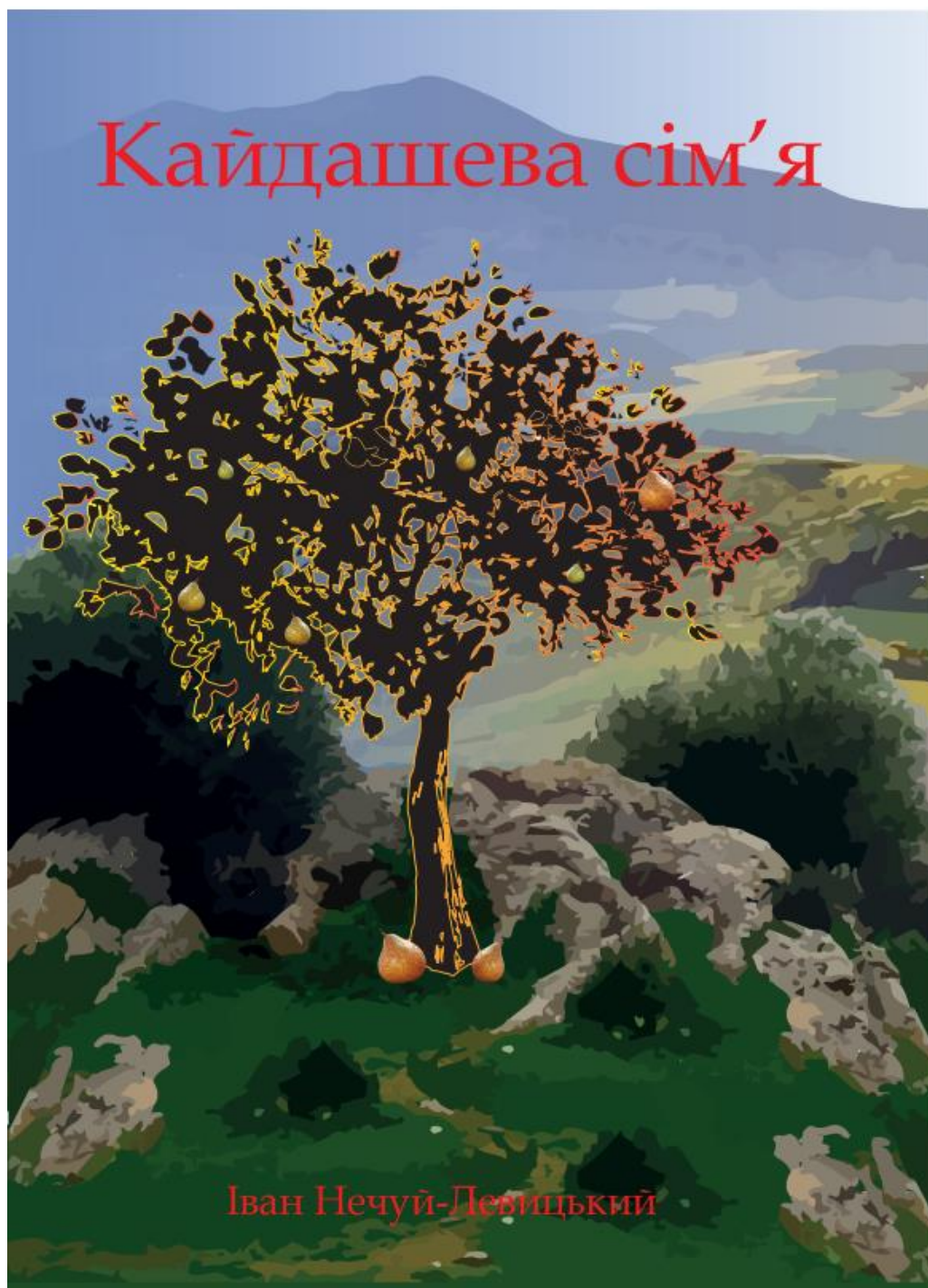
45. Емоції, настрої, та почуття в мистецтві URL: <http://arts.cx.ua/talking/2-5/24.php> (дата звернення 05.06.2024).

ДОДАТКИ

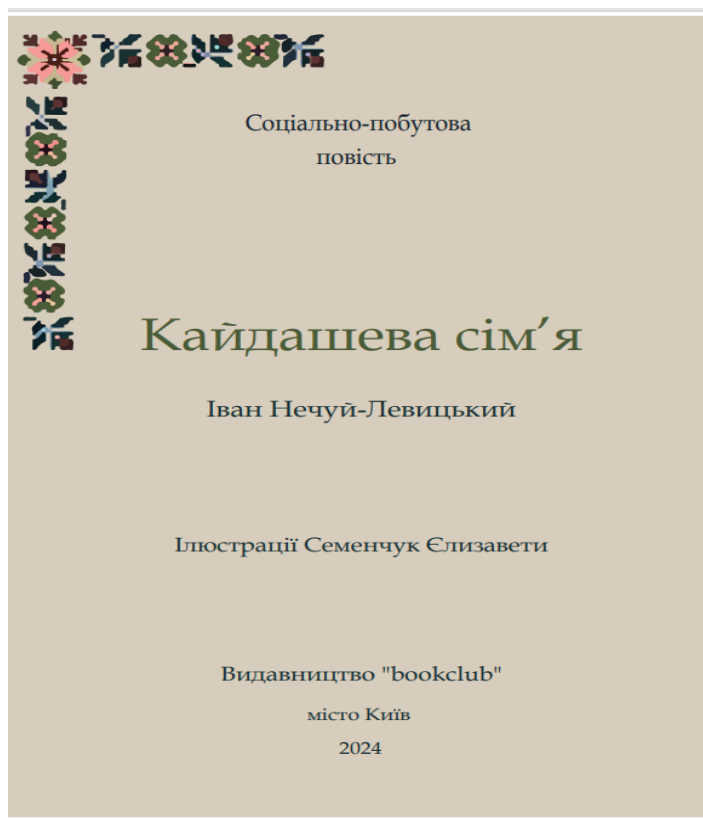
Додаток А.

Розробка ілюстрації до твору І. Нечуя-Левицького

«Кайдашева сім'я»

Додаток Б

Додаток В

ЗМІСТ	
1 розділ	13
2 розділ	22
8 розділ	78
9 розділ	100

Додаток Г

«Кайдашева сім'я» — реалістична соціально-побутова повість українського письменника Івана Семеновича Нечуя-Левицького, написана 1878 року.

У творі на матеріалі повсякденного життя селянства розкриваються деякі риси вдачі українського народу, його індивідуалізм, прагнення жити окремим, самостійним життям.

bookclub.com

Додаток Д

Довбишів двір був недалечко. Вже було видно садок і задимлений верх. Вони пішли греблею.

— Чого це ти, парубоче, слідком ідеш за мною? Мати вглядить та ще й вилає, — сказала Мотря, не дивлячись на Карпа.

— А як я свисну за садком, чи вийдеш?

— Я б обсадила черешнями двір, щоб і твого голосу не було чути.

— Чому ж так?

— Хто тебе знає, чи ти гордий, чи ти пишний, чи гордо несешся? Я не знаю, чи ти мене вірно любиш, чи з мене смієшся. Ще й слави на все село наробиш.

Карпо спинився під вербою на греблі. Мотря і собі стала.

— Я не гордий, я не пишний і гордо не несуся. Я тебе, Мотре, щиро люблю і з тебе не сміюся.

Мотря стала якась добріша і ласкавіша. Вона осміхнулася і глянула Карпові просто

в вічі. Її блискучі очі неначе легка роса присипала.

— Як зійдуть зорі на небі, я видам матері вечерю та й ви-скочу на часок у садок.

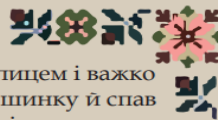
Прощай, Карпе! — сказала Мотря і крутнулася перед ним так швидко, що її стрічки обсипали йому лице, ніби пухом.

"Ой ти, дівчино, з кучерявої рути-м'яти звита та з гостро-листої шельві!" — подумав Карпо і повернув назад до дому.

Додаток Е

Додаток Є

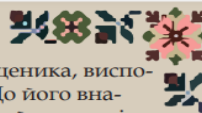
Старий Кайдаш лежав на лаві догори лицем і важко дихав. Він звечора таки добре випив у шинку й спав як убитий. Жіночий крик, гострі жіночі голоси стривожили його, і він почав кричати через сон диким, чудним голосом. Йому приснилось, ніби в хату серед ночі вбігла коза з червоними очима, з вогнем у роті, освітила огнем хату, вхопила в передні лапи кочергу й почала поратись коло печі та все клацала до його червоними

огняними зубами. Він хотів підвести руку та перехреститись, але руки стали неначе залізні. А коза все крутилась коло печі, а далі почала танцювати, висолопивши языка на піваршина. Дивиться Кайдаш на ту козу. З кози стала кобила з здоровою, як ночви, головою, з страшними червоними очима, з огняним язиком. Кайдаш закричав не своїм голосом. Сини повскакували з постелі й кину — лись до батька. Мотря й Кайдашиха перестали сваритись і собі повставали. Карпо перекинув батька на бік, і він тільки тоді прокинувся й опам'ятався.
— Тату! Чого це ви так кричите? Мабуть, вам щось страшне приснилось? — питав батька Карпо.
Кайдаш підвівся, сів на лаві й довго протирав очі. Страшний сон перелякав його. Він устав з лави, почав молитись богу перед образами. Йому все здавалось, що його карає свята п'ятниця за те, що він не додержував посту в п'ятницю і ввечері в шинку напивався горілки.

Додаток Ж

Додаток З

На другий день Кайдаш пішов до священика, висповідався, але все те нічого не допомогло. До його вна-
дівся херсонський чумах, приходив до його вночі та все
неначе водив його десь по пушах та по нетрях.

Через тиждень той чумах завів Кайдаша знов на греблю,
а вранці його знайшли в воді на потоках коло самої заста-
ви. Мірошник прийшов підняти заставу і вглядив у воді
неживого чоловіка. В млині мололи семигорські люди і
впізнали Кайдаша.

Волость приставила до втопленика сторожу. Три дні
лежав під вербою Кайдаш, покритий старою свитою,
доки приїхав становий і звелів синам узяти батька та
поховать.

— Постив батько дванадцять п'ятниць, щоб не вмерти
наглою смертю та в воді не потопати, а проте втопився. І
п'ятниці нічого не допомогли, — говорив Карпо. - Варто
було мучити себе цілий вік.

Поховали сини Кайдаша з великою честю, просили свя-
щеника занести батька в
церкву; як ховали, то читали євангелію трохи не коло
кожної хати; після похорону справили багатий обід. Кай-
дашиха роздала старцям щедрю милостиню, дала свяще-
никові на сорокоуст.

На четвертий день після похорону Карпо й Лаврін
почали ділитись батьківськими
спадками.

А що, Лавріне, — сказав Карпо, — розділим тепер
грунт.

Додаток І

Додаток ІІ

— Ну, то ти, Карпе, одріж йому землю з грушею.
 — Хіба я таки сказився чи з глузду з'їхав, щоб одрізувати землю, — сказав Карпо.
 — То йдіть собі та, про мене, вдайтесь тими грушами разом з своїми жінками, — сказав священик, пішов у кімнату та й зачинив двері. Карпо і Лаврін постояли й пішли додому та все лаялись. Лаврін кричав, що візьме сокиру та й зрубає грушу. Вони застали на дворі коло груші колотнечу: Мотря лупила коцюбою Лаврінових дітей, Мелашка з бабою одгризались од Мотрі і неначе гавкали через тин. Люди з кутка почали збігатися. Прибігли й баба Палажка Солов'їха, а за нею баба Параска Гришиха.
 — Ой господи! Якби хто взяв Лаврінову хату та одіпхнув її, — сказала премудра баба Палажка, — геть-геть на гору або й за гору, а Карпову хату одсунув ген-ген за ставок, аж у діброву, то вони б помирились.
 — Навчай, навчай! Яка премудра! — не втерпіла баба Параска. — Подивись, лишень, на себе! Коли б твого чоловіка хто посунув за діброву, а твою дочку аж за Рось, а тебе аж у саме пекло, то, може б, і між вами був мир. Діло з грушею скінчилось несподівано. Груша всохла, і дві сім'ї помирились. В обох садибах настала мирнота й тиша.
 1878 року

Додаток Й

Додаток К

Додаток Л

